

Avalikult kooskõlastusringilt laekunud tagasiside

Asutus	Arvamus/ettepanek	HTM vastus
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium		
1	Palume seletuskirjas selgitada seoseid käesoleva eelnõu ja põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (toetuste viimine kohaliku omavalitsuse üksuste tulubaasi) eelnõu vahel.	Arvestatud. Seletuskirja on täiendatud.
2	Eelnõu seletuskirjas märgite, et munitsipaalgümnaasium peab vastu võtma õpilasi teistest omavalitsustest võrdsetel alustel oma õpilastega ka juhul, kui teine omavalitsus nende eest ei arvle. Juhime tähelepanu, et tegemist võib olla omavalitsusele pandud riikliku ülesandega, sest koolipidajast omavalitsusele pannakse kohustus rahastada teise omavalitsuse laste haridust. Riikliku ülesande kulud tuleb omavalitsustele hüvitada riigieelarvest. Palume seletuskirjas nimetatud ülesande olemust põhjalikult analüüsida.	Arvestatud. Seletuskirja on täiendatud.
3	Palume seletuskirjas oluliselt täiendada eelnõu regionaalse mõju hinnangut. Kavandatav muudatus ei mõjuta üksnes kohalike omavalitsuste vahelisi arveldusi, vaid võib muuta kohalike omavalitsuste majanduslikke stiimuleid õpilaste vastuvõtmisel, koolikohtade kavandamisel ja koolivõrgu korraldamisel ning selle kaudu mõjutada haridusteenuse piirkondlikku kättesaadavust.	Arvestatud osaliselt. Seletuskirja on täiendatud punktis 6.1.4 2025/2026. õppeaasta EHIS-e andmetel põhineva ülevaatega KOVidevahelisest õpirändest, eristades põhikooli- ja gümnaasiumiastet ning käsitledes suuremaid õpilaste saatjaid ja vastuvõtjaid. Seletuskirja on täiendatud ülevaatega KOVidest ja koolidest, kus õpib rohkem teiste KOVide elanikest õpilasi, võimaldades tuvastada koolipidajad ja piirkonnad, kus muudatuse võimalik mõju võib olla suurem. Olemasolevate andmete põhjal ei

	<p>Seletuskirja kohaselt õpib 2025/2026. õppeaastal 24 827 õpilast kohalikus omavalitsuses, mis ei ole rahvastikuregistri järgi nende elukohajärgne omavalitsus. Samuti mõõnab seletuskiri, et muudatuse tulemusel võib teatud juhtudel väheneda vanema või õpilase koolivaliku võimalus ning teise kohaliku omavalitsuse põhikooli õppima asumine võib hakata sõltuma kohalike omavalitsuste vahelisest kokkuleppest ka olukorras, kus koolis on vaba õppekoht. Seetõttu ei ole meie hinnangul piisav käsitleda muudatust üksnes hariduskorraldusliku ja kohalike omavalitsuste finantsmõjuna.</p> <p>Palume regionaalse mõju hindamisel analüüsida vähemalt järgmisi küsimusi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • õpilaste üle kohaliku omavalitsuse piiride liikumise territoriaalne muster ja põhjused – millistes piirkondades ja millist tüüpi omavalitsustes on teises omavalitsuses õppimine kõige levinum, milliseid piirkondi muudatus seetõttu kõige enam mõjutab ning millised on teise KOVi kooli valimise peamised põhjused. Seejuures tuleks tähelepanu pöörata ka olukordadele, kus õpilased eelistavad olemasoleva kodulähedase kooli asemel teise KOVi kooli; • kohalike omavalitsuste rahastamisstiimulite muutumine – kas elukohajärgsel kohalikul omavalitsusel võib tekkida senisest tugevam majanduslik stiimul suunata õpilasi oma koolidesse ka juhul, kui teise kohaliku 	<p>ole võimalik prognoosida KOVide edasist käitumist ega muudatuse mõju konkreetse kooli jätkusuutlikkusele, sest see sõltub muu hulgas KOVide tulevastest kokkulepetest, koolipidajate vastuvõtu- ja koolivõrguotsustest ning õpilaste valikutest pärast muudatuse jõustumist. EHIS ei sisalda andmeid konkreetse õpilase või pere koolivaliku põhjuste kohta, mistõttu ei ole nende andmete põhjal võimalik tuvastada, miks valiti teise KOVi kool või eelistati seda elukohajärgse KOVi koolile.</p> <p>Eesti Linnade ja Valdade Liidu 26.05.2026 kirjas nr 2-2/118 esitatud seisukoht annab aluse hinnata ka KOVide võimalikku valmisolekut kokkulepete sõlmimiseks. ELVL-i andmetel pooldas 2025. aasta sügisel läbiviidud küsitluses ligikaudu kaks kolmandikku KOVidest senise süsteemi jätkumist või üksnes väiksemaid tehnilisi muudatusi. Kuna kehtiva süsteemi kohaselt osaleb õpilase elukohajärgne KOV teise KOVi munitsipaalkoolis õppiva õpilase tegevuskulude katmises, võib sellest järeldada, et valdav osa KOVidest peab teise KOVi koolis õppivate õpilaste tegevuskulude katmist põhimõtteliselt vajalikuks ning on seega eelduslikult valmis ka vastavate kokkulepete sõlmimiseks. Küsitluse tulemused ei võimalda siiski ette näha, millistel tingimustel ja milliste konkreetsete juhtumite puhul KOVid kokkuleppeid sõlmivad. Seetõttu ei ole võimalik KOVide tulevast käitumist täpselt prognoosida, kuid ELVL-i küsitluse tulemused annavad kaudse indikatsiooni, et kokkulepete sõlmimise valmisolek on KOVide seas laialdane.</p>
--	--	--

	<p>omavalitsuse kool on õpilase elukohta, liikumisteid või pere igapäevast toimepiirkonda arvestades paremini kättesaadav; samuti, kas kooli pidaval kohalikul omavalitsusel võib tekkida stiimul piirata teiste kohalike omavalitsuste õpilaste vastuvõttu juhul, kui nende õpetamisega kaasnevaid tegevuskulusid ei hüvitata;</p> <ul style="list-style-type: none"> • mõju piirkondlike keskuste teenindusfunktsioonile – palume hinnata, kas muudatus võib mõjutada nende gümnaasiumide ja põhikoolide jätkusuutlikkust, mis teenindavad tavapäraselt mitme kohaliku omavalitsuse õpilasi ning täidavad seetõttu piirkondlikku, mitte üksnes ühe kohaliku omavalitsuse teenindusfunktsiooni. <p>Palume regionaalse mõju hinnangus võimaluse korral kasutada EHIS-e andmeid ning esitada vähemalt maakondade lõikes ülevaade sellest, kui suur osa õpilastest õpib väljaspool elukohajärgset kohalikku omavalitsust ning millised omavalitsused on suurimad õpilaste saatjad ja vastuvõtjad. See võimaldaks täpsemalt hinnata, kas kavandatava muudatuse mõju koondub teatud piirkondadesse. Kui analüüsi tulemusel ilmneb, et muudatus võib halvendada haridusteenuse kättesaadavust või piirkondliku koolivõrgu toimimist teatud piirkondades, palume seletuskirjas käsitleda ka võimalikke negatiivset regionaalset mõju ennetavaid või leevendavaid lahendusi.</p>	
Siseministeerium		

4	<p>Siseministeeriumi rahvastikutoimingute osakond vaatas eelnõu läbi ning teeb ettepaneku täiendada eelnõu või seletuskirja käsitlesega olukordadest, kus õppimiskohustuslikul lapsel puuduvad rahvastikuregistris elukohaandmed.</p> <p>Eelnõu lähtub läbivalt õppimiskohustusliku lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsuse põhimõttest ning sellele vastavalt rahvastikuregistri andmetest. Samas võib praktikas esineda olukordi, kus lapse rahvastikuregistris puuduvad elukohaandmed, näiteks juhul, kui andmeid ei ole veel registrisse kantud või kui elukoha kanne on omaniku nõudmise menetluse käigus muutunud kehtetuks.</p> <p>Siseministeeriumi hinnangul tuleb käsitleda eelnõus või seletuskirjas olukordi, kus õppimiskohustusliku lapse elukohajärgset kohalikku omavalitsust ei ole võimalik rahvastikuregistri andmete alusel üheselt määrata. Sellisel juhul võib jääda ebaselgeks nii õppimiskohustuse täitmise ja hariduse kättesaadavuse tagamise eest vastutav kohaliku omavalitsuse üksus kui ka kohalike omavalitsuste vaheline tegevuskulude kandmise korraldus.</p>	<p>Selgitame. Eelnõuga ei muudeta PGS §-s 8 sätestatud isiku elukoha määramise põhimõtteid ega rahvastikuregistri elukohaandmete regulatsiooni. Eelnõus kasutatud elukohajärgse KOVi mõistet tuleb kohaldada koos PGS §-ga 8 ja rahvastikuregistri seadusega. Seetõttu ei ole vajalik eelnõus eraldi dubleerida rahvastikuregistri elukohaandmete puudumise või ebapiisava täpsuse korral kohaldatavaid reegleid.</p> <p>PGS § 8 kohaselt käsitatakse isiku elukohana tema Eesti rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadressi. Kui registrisse ei ole kantud isiku elukoha aadressi piisava täpsusega, määrab isik puuduvas osas oma elukoha aadressi ise, teavitades sellest elukohajärgset valla- või linnavalitsust. Seega sisaldab PGS juba regulatsiooni olukorraks, kus rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadress ei ole piisavalt täpne.</p> <p>Kui lapse elukoha aadress rahvastikuregistris üldse puudub, tuleb lähtuda rahvastikuregistri seaduses sätestatud elukohaandmete esitamise ja registrisse kandmise korrast. Rahvastikuregistri regulatsiooni kohaselt tuleb tagada isiku, sealhulgas alaealise lapse elukohaandmete olemasolu ja õigsus ning seaduses sätestatud juhtudel saab elukohaandmete registrisse kandmise menetluse algatada ka KOV. Seega tuleb elukohaandmete puudumise küsimus lahendada rahvastikuregistri seaduses sätestatud korras.</p>
Eesti Koolijuhtide Ühendus		
5	<p>Õpilaste häält tuleb kuulata ja selle kuulduga ka arvestada. Õpilasesinduse esindaja kaasamine õppenõukogu tegevusse ei ole aga põhjendatud, kuna õppenõukogu arutab konkreetsete õpilastega seotud küsimusi ja töötleb seejuures isikuandmeid. Samas peab säilima õpilaste võimalus osaleda koolielu ja õppekorralduse arengut puudutavate küsimuste arutelus. Koolidel tasub läbi mõelda, kuidas õpilasi paremini kaasata. Näiteks võiks õpilasesinduse</p>	<p>Teadmiseks võetud. Võimalus rääkida kaasa koolielu ja õppekorralduse arengut puudutavates küsimustes on õpilastele läbi õpilasesinduse (mille moodustamine on õpilaskonna õigus) endiselt tagatud. Täna oli õpilaste esindaja kaasamine teatud mõttes dubleeritud läbi õppenõukogus osalemise töö ja läbi õpilasesinduse tegevuse õpilaste esindamise.</p>

	kaasamine toimuda nende päevakorrapunktide arutamisel, mis puudutavad õpilaskonda tervikuna.	
6	Oluline on, et ka eraüldhariduskool võib olla nii põhihariduse kui ka keskhariiduse omandamise võimaldamise osas partneriks. Esimeses lõigus on see mainitud, edaspidi mitte.	Selgitame. Eraüldhariduskool võib ka edaspidi olla kohaliku omavalitsuse partner nii põhihariduse kui ka üldkeskhariiduse omandamise võimaldamisel. Eelnõuga selles osas senist regulatsiooni ega põhimõtet ei muudeta. PGS § 7 ¹ lõike 2 kavandatava täienduse eesmärk on täpsustada, kuidas KOV täidab oma osa riigi ja KOVide ühises üldkeskhariiduse kättesaadavuse tagamise ülesandes munitsipaalkoolide kaudu. Muudatus ei piira õpilase võimalust omandada üldkeskhariidust erakoolis ega muuda erakoolide senist rolli haridussüsteemis. Eelnõuga ei muudeta ka erakoolide rahastamise põhimõtteid. Erakooliseaduse § 22 ³ lõike 8 punktis 2 tehakse üksnes tehniline viitemuudatus seoses PGS § 83 lõike 7 kehtetuks tunnistamisega.
7	<p>1) paragrahvi 7 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:</p> <p>„(2) Õppimiskohustuse täitmise ja põhikooli riiklikule õppekavale vastava põhihariduse omandamise võimaluse valla või linna haldusterritooriumil elavatele õppimiskohustuslikele isikutele tagab vald või linn oma munitsipaalkoolis või kokkuleppel teise valla või linnaga selle valla või linna munitsipaalkooli kaudu. Vald või linn võib käesoleva lõike esimeses lauses sätestatud ülesande täitmisse kaasata vajaduse korral <u>erakooli</u> pidaja või riigi.“</p> <p>§ 98 lg 3 punkt 5 ütleb, et õppimisvõimaluse nõuetekohasuse ja tegeliku kättesaadavuse hindamisel arvestab vald või linn kooli vahetamise mõju õpilasele. Küsimus on, kuidas hakkab vald või linn seda mõju hindama? Kelle emotsionaalne seisukoht saab aluseks</p>	<p>Selgitame. Ka kehtiva õiguse kohaselt ei piisa üksnes formaalselt vaba koolikoha olemasolust. Kohalik omavalitsus peab tagama lapsele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse, arvestades muu hulgas koolitee korraldust, õppekeskkonda, vajaliku toe kättesaadavust ja lapse parimaid huve. Selle nõude täitmist tuleb ka praegu hinnata.</p> <p>Kooli vahetamise mõju hinnatakse juhtumipõhiselt koos teiste PGS § 98 lõikes 3 nimetatud asjaoludega. Aluseks ei ole ühe isiku seisukoht, vaid haldusmenetluses kogutud teave. Otsus peab olema põhjendatud ja kontrollitav. Eraldi hindamisstandardeid ei ole kavas kehtestada, sest seadus sätestab peamised hindamiskriteeriumid ning nende kaalu tuleb hinnata konkreetse lapse olukorrast lähtudes.</p>

	mõju hindamisel? Kas luuakse konkreetsed standardid selle mõju hindamiseks?	
MTÜ Lastekaitse Liit		
8	<p>Eelnõu eesmärk ja rahastamismudeli mõju koolivalikule. Riigikohus ei pidanud 9. novembri 2017. aasta otsuses nr 5-17-8 põhiseadusvastaseks eesmärki toetada õpilaste liikumist ja koolivalikut. Põhiseaduslik probleem seisnes sellise täiendava kohustuse rahastamise regulatsiooni puudumises. Eelnõuga valitud lahendus on üks võimalik viis põhiseadusliku probleemi lahendamiseks, kuid lapse õiguste seisukohalt võib valitud lahendusega kaasneda eeskätt põhihariduses risk, et teise KOVi koolis õppimise tegelik võimalus hakkab senisest enam sõltuma KOVide rahastamisvõimalustest ja valmisolekust kokkuleppele jõuda. See risk võib avalduda ka juhul, kui teise KOVi koolis õppimine on lapse vajadustest lähtudes põhjendatud. Lisaks tunnistatakse ka seletuskirjas, et muudatuse tulemusel võib laps jääda soovitud teise KOVi põhikooli vastu võtmata ka vaba õppekoha olemasolul. Seega võib KOVide rahastamiskorralduse muutmine praktikas vähendada laste ja perede tegelikke koolivalikuvõimalusi ka olukorras, kus teise KOVi koolis õppimine on lapse individuaalsetest vajadustest lähtudes põhjendatud.</p>	<p>Selgitame. Ka kehtiva seaduse kohaselt ei ole vanema koolivalikuõigus absoluutne: teise KOVi kooli saab valida, kui seal on vaba õppekoht. Eelnõu kohaselt saab kooli pidav KOV otsustada, kas võtta vabadele kohtadele vastu ka teiste KOVide lapsi. Senise praktika põhjal võib eeldada, et vabade õppekohtade kasutamist üldjuhul ei piirata. Elukohajärgne KOV saab jätkuvalt osaleda sellise õppekoha tegevuskulude katmises. Ka juhul, kui ta seda ei tee, liigub riigi haridustoetus koos õpilasega kooli pidajale, mistõttu ei ole vaba õppekoha tühjana hoidmine üldjuhul otstarbekas.</p> <p>Elukohajärgne KOV peab tagama lapsele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse ning arvestama seejuures konkreetse lapse vajaduste ja olukorraga. Kui on põhjendatud, et lapse vajadustele vastav õppimisvõimalus on teise KOVi koolis, peab elukohajärgne KOV seda oma ülesande täitmisel arvestama. Kui KOV täidab oma PGS § 7 lõikest 2 tulenevat ülesannet teise KOVi munitsipaalkooli kaudu, järgneb sellele ka tegevuskulude katmises osalemine PGS § 83 alusel. Rahastamisküsimus järgneb seega haridusülesande täitmise viisile, mitte vastupidi.</p>
9	<p>Laste ja noorte arvamus koolivaliku kohta</p> <p>Seletuskirjas ei ole analüüsitud, millistel põhjustel õpivad lapsed teise KOVi koolis ja kuidas võib koolivalikuvõimaluse vähenemine laste heaolu või</p>	<p>Selgitame. Täiendatud seletuskirja punkti 6.1.2 Lastekaitse Liidu esitatud tähelepanekute põhjal. Eelnõu ei muuda KOVi kohustust tagada lapsele nõuetekohane ja tegelikult kättesaadav õppimisvõimalus.</p>

	<p>õiguseid mõjutada. Lapse teise KOVi koolis õppimine ei pruugi tuleneda üksnes lapse või vanema subjektiivsest eelistusest. Arvamuse koostamisel küsis Lastekaitse Liit ka laste ja noorte arvamust. Küsimustikule vastas 52 noort, kelle hulgas oli nii elukohajärgse KOVi kui ka teise KOVi koolis õppivaid noori.</p> <p>Noored seostasid koolivalikut eelkõige hariduse kvaliteedi, sobiva õppesuuna, mõistliku koolitee ja ühistranspordi, turvalise ja kiusamisvaba õppekeskkonnaga, vajaliku toe, sõprus- ja peresuhete, vaimse heaolu ning tulevikuplaanidega. Teise KOVi kool võib olla lapsele tegelikult kergemini kättesaadav ka siis, kui vanema töökoht ja pere igapäevane liikumistee jäävad samasse suunda, samal ajal kui elukohajärgse KOVi kooli jõudmine eeldaks väga varast või pere elukorraldusega halvasti sobivat ühistransporti. Lisaks mainisid noored, et sobivam koolitee võib tähendada rohkem und ning aega puhkuseks ja huvitegevuseks. Vastused näitavad, et pelgalt asjaolu, et elukohajärgses KOVis on koolikoht olemas, ei tähenda alati, et see õppimisvõimalus on konkreetsele lapsele sobiv ja mõistlikult kättesaadav.</p> <p>Lastekaitse Liit ei leia, et lapse eelistus annaks talle igal juhul õiguse saada koht just tema valitud koolis või kohustaks KOVi seda valikut alati rahastama. Lapse arvamus tuleb aga sisuliselt välja selgitada ning anda neile lapse vanusest ja küpsusest lähtuv kaal</p>	<p>Samas ei anna lapse või vanema eelistus õigust saada koht just valitud koolis ega kohusta elukohajärgset KOVi seda valikut alati rahastama, kui lapsele on muul viisil tagatud nõuetekohane ja tegelikult kättesaadav õppimisvõimalus.</p> <p>HTM-il ei ole praegu uuringut ega andmeid, mis võimaldaksid terviklikult hinnata, millistel põhjustel õpivad lapsed teise KOVi koolis.</p> <p>Lastekaitse Liidu nimetatud asjaolud – näiteks koolitee ja transpordivõimalused, õppekeskkonna turvalisus, vajaliku toe kättesaadavus ning lapse heaolu – on aga asjakohased selle hindamisel, kas elukohajärgse KOVi pakutav õppimisvõimalus on lapsele nõuetekohane ja tegelikult kättesaadav. Neid asjaolusid peab KOV oma haridusülesande täitmisel arvestama ka kehtiva õiguse kohaselt.</p> <p>Seega ei piisa ka eelnõu kohaselt üksnes sellest, et elukohajärgses KOVis on formaalselt koolikoht olemas. Õppimisvõimalus peab olema konkreetse lapse jaoks tegelikult kättesaadav ja tema vajadustele vastav.</p>
10	<p>Lapse vajadustele vastava õppimisvõimaluse sisuline hindamine</p>	<p>Selgitame. Eelnõu § 98 lõiked 2 ja 3 reguleerivad üksnes üleminekut uuele korrale nende õpilaste puhul, kes seaduse jõustumisel juba õpivad teise KOVi munitsipaalkoolis. Pärast</p>

	<p>Eelnõu § 98 lõikes 3 on õppimisvõimaluse nõuetekohasuse ja tegeliku kättesaadavuse hindamise kriteeriumid sätestatud üksnes juba teise KOVi põhikoolis õppivate laste kohta. Eelnõust ei selgu piisavalt, kuidas toimub samaväärne individuaalne hindamine pärast muudatuse jõustumist tekkivate uute juhtumite puhul, kui laps või vanem leiab, et elukohajärgse KOVi pakutav õppimisvõimalus ei vasta lapse vajadustele.</p> <p>Üksnes koolikoha või tugiteenuse formaalsest olemasolust ei pruugi piisata. Vajaduse korral tuleb arvestada koolitee tegelikku korraldust, õppekeskkonna turvalisust, sealhulgas kiusamisega seotud asjaolusid, vajaliku toe sobivust ja kättesaadavust ning mõju lapse tervisele ja vaimsele heaolule. Hindamisel tuleb lähtuda lapse parimatest huvidest ning laps ära kuulata. Sellele, et KOV ei või piirduda formaalsete nõuete täidetuse kontrollimisega, on koolitee korraldamise kontekstis juhtinud tähelepanu ka õiguskantsler 14. aprilli 2023. aasta seisukohas „Õpilase kooliteekonna korraldamine“.</p> <p>Palume täpsustada, kuidas saab laps või vanem taotleda pakutava õppimisvõimaluse sobivuse hindamist ning kuidas hindamise tulemus põhjendatakse ja neile teatavaks tehakse. Samuti palume selgitada, kuidas tagatakse lapsele toimiv lahendus juhul, kui elukohajärgses KOVis ei ole nõuetekohast ja tegelikult kättesaadavat õppimisvõimalust ning teise KOViga kokkulepet ei saavutata, sealhulgas kuidas rakendub</p>	<p>seaduse jõustumist tekkivatele uutele juhtumitele seda regulatsiooni ei kohaldata. Seega ei looda eelnõuga uute juhtumite jaoks eraldi „õppimisvõimaluse sobivuse hindamise“ menetlust.</p> <p>Uute juhtumite puhul jääb kehtima senine elukohajärgse kooli määramise regulatsioon, mida eelnõuga ei muudeta.</p> <p>Elukohajärgse kooli määramisel ei piisa üksnes sellest, et koolis on formaalselt õppekoht. KOV määrab igale õppimiskohustuslikule lapsele elukohajärgse kooli, arvestades oluliste asjaoludena esmajärjekorras lapse elukoha lähedust koolile, sama pere teiste laste õppimist samas koolis ning võimaluse korral seadusliku esindaja soove. Neid asjaolusid tuleb hinnata kogumis. Vanema soov on seega üks arvestatav asjaolu, kuid sellest ei tulene õigust nõuda elukohajärgseks kooliks tingimata vanema valitud kooli.</p> <p>Elukohajärgne kool tuleb määrata igale lapsele individuaalselt seaduses sätestatud asjaolusid arvestades. PGS § 7 lõike 1 järgi peab kooli pidaja tagama riikliku õppekava täitmiseks vajalikud kvalifitseeritud õpetajad, turvalise ning tervisekaitse- ja õppekavanõuetele vastava õppekeskkonna ja võimalused õpilase arengu toetamiseks. PGS § 6 järgi peab kvaliteetne üldharidus olema võrdväärselt kättesaadav ning õppe korraldamisel tuleb arvestada õpilaste vajadusi ja huve. Lisaks näeb PGS § 7 lõige 3 koolivõrgu kättesaadavuse nõudena ette, et vähemalt 80 protsendil elukohajärgse kooli õpilastest ei tohi kooli jõudmiseks kuluda üle 60 minuti. Õppimisvõimalus peab olema ka tegelikult kasutatav: koolitee ei tohi olla lapsele ohtlik ega ebamõistlikult koormav ning vajaduse korral tuleb arvestada selle mõju lapse õpivõimele ja -tahte.</p>
--	--	--

	<p>sellisel juhul PGS § 7 lõikes 2 ette nähtud võimalus kaasata erakooli pidaja või riik.</p>	<p>Kui elukohajärgne KOV ei saa lapsele PGS § 7 lõikes 2 nõutud põhihariduse omandamise võimalust oma munitsipaalkoolis tagada, peab ta leidma ülesande täitmiseks muu lahenduse. Eelnõu kohaselt võib ta täita ülesannet kokkuleppel teise KOViga selle munitsipaalkooli kaudu ning vajaduse korral kaasata erakooli pidaja või riigi. Teise KOViga kokkuleppe mittesaavutamine ei vabasta elukohajärgset KOVi põhihariduse omandamise võimaluse tagamise kohustusest.</p>
11	<p>PGS § 48 lõike 3 kehtetuks tunnistamine ja transpordigarantii</p> <p>Eelnõu § 1 punktiga 6 tunnistatakse kehtetuks PGS § 48 lõige 3. Kehtiv säte kohaldub juhul, kui lapse elukohajärgse KOVi territooriumil ei ole võimalik korraldada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel vastavat õpet. Sellises olukorras kohustab säte elukohajärgset KOVi koostöös teiste koolide ja koolipidajatega tagama lapsele hariduse omandamise võimaluse ning korraldama transpordi või hüvitama õpilase sõidukulud.</p> <p>Õiguskantsler on 8. jaanuari 2025. aasta seisukohas nr 7-5/241712/2500136 käsitanud PGS § 48 lõiget 3 konkreetse õigusliku alusena, millele tuginedes saab pere nõuda transpordi korraldamist või sõidukulude hüvitamist, kui laps peab koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel vastava õppe saamiseks õppima teise KOVi koolis.</p> <p>Haridusseaduse §7 lõike 2 punkt 8¹ näeb küll ette KOVi üldise kohustuse korraldada põhiharidust omandava lapse sõit haridusasutusse ja tagasi ning hüvitada põhi-</p>	<p>Selgitame. Täiendatud seletuskirja. PGS § 48 lõike 3 kehtetuks tunnistamine ei kaota KOVi kohustust tagada lapsele vajalik õpe, tugi ega transport. Koolil ja kooli pidajal säilib kohustus korraldada koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel vastav õpe ning transpordi üldine alus tuleneb Eesti Vabariigi haridusseaduse § 7 lõike 2 punktist 8¹. Õiguskantsleri 8.01.2025 seisukoht käsitles kehtivat PGS § 48 lõiget 3 ning rõhutas, et väljaspool koduvalda õppivale tuge vajavale lapsele tuleb vajaduse korral korraldada igapäevane transport sõltumata pere majanduslikust olukorrast.</p>

	<p>kesk- või kutseharidust omandava või lisaõpet läbiva isiku sõidukulu ühistranspordiseaduses sätestatud alustel, kuid seletuskirjas ei ole nende sätete ulatust võrreldud. Kui kehtetuks tunnistamine võib senist kaitset kitsendada, tuleb samaväärne garantii säilitada teises sättes. <u>Palume ühtlasi selgitada, miks jõustub PGS § 48 lõike 3 kehtetuks tunnistamine enne eelnõus kavandatud PGS § 7 lõike 2 uut sõnastust.</u></p>	
12	<p>Õpilasesinduse esindaja osalemine õppenõukogu tegevuses</p> <p>Eelnõu § 1 punktiga 6 tunnistatakse kehtetuks ka PGS § 72 lõike 2 teine lause, mille kohaselt kaasatakse õppenõukogu tegevusse õpilasesinduse esindaja. Lastekaitse Liit peab teiste õpilaste isikuandmete kaitset õigustatud eesmärgiks. Õppenõukogus arutatakse tõepoolest juhtumeid, mille puhul ei ole õpilasesindaja juurdepääs tuvastatavate õpilaste andmetele vajalik ega põhjendatud. Õppenõukogu käsitleb siiski ka kooliüleseid küsimusi, sealhulgas õppetegevuste arendamist, kooli õppekava ning õppekeskkonna ja turvalisusega seotud teemasid. Õpilasesindaja kaasamise kaotamine vähendab üht senist vahetu osalemise kanalit ja teised õpilasesindusele seadusega antud arvamuse avaldamise võimalused ei asenda täielikult osalemist õppenõukogu vastavas arutelus.</p>	<p>Selgitame. Seletuskirja on täiendatud. Muudatuse eesmärk on vältida õpilasesinduse esindaja põhjendamatu juurdepääsu teiste õpilaste isikuandmetele, mida õppenõukogu oma ülesannete täitmisel ulatuslikult töötleb. Õpilasesinduse esindaja ei ole õppenõukogu liige ega osale otsustamisel. Õppenõukogu menetleb ulatuslikult konkreetsete õpilaste õpitulemusi ja muid isikuandmeid. Muudatus ei välista tema kaasamist selliste kooliülesete küsimuste arutamisse, mis ei eelda juurdepääsu konkreetsete õpilaste isikuandmetele - näiteks kooli õppekava, arengukava, kodukorra, põhimääruse, õpilaskodu kodukorra ning kooli ümberkorraldamise küsimustes, samuti hoolekogu kaudu. Seetõttu on õpilasesinduse üldise kaasamise kohustuse kaotamine proportsionaalne ega tähenda õpilaste osalusõiguse kaotamist.</p>
13	<p>Eksamitulemuste vaidlustamine</p> <p>Lastekaitse Liit toetab riigieksami ja ühtse põhikooli lõpueksami tulemuse vaidlustamise tähtsaja pikendamist. Kuna Haridus- ja Noorteamet koordineerib ka eksamite</p>	<p>Selgitame. Vaide lahendamisel kohaldatakse haldusmenetluse seadust. Menetluse erapooletus tagatakse eelkõige HMS §-s 10 sätestatud taandamisreeglitega: vaidemenetluses ei või osaleda isik, kelle puhul esineb kahtlus tema erapooletuses.</p>

	ettevalmistamist, läbiviimist ja hindamist, palume seletuskirjas lühidalt selgitada, kuidas tagatakse vaide lahendamise funktsionaalne erapooletus, sealhulgas see, et vaide lahendamisel ei osale vaidlustatud hindamisotsuse tegemises osalenud isik.	
14	Lastekaitse Liit peab eelnõu edasisel menetlemisel kõige olulisemaks, et KOVide rahastamiskorralduse muutmise kõrval hinnataks selle tegelikku mõju lastele, täpsustataks lapsele pakutava õppimisvõimaluse sisulise hindamise põhimõtteid ning tagataks lapse arvamuse ja parimate huvide arvestamine. Samuti tuleb säilitada tuge vajavate laste õigusselged transporditagatised ning õpilaste sisuline osalus koolielu puudutavate otsuste tegemisel.	<p>Selgitame. Lastekaitse Liidu tõstatatud küsimusi on käsitletud eespool märkustele 8–12 antud vastustes.</p> <p>Seletuskirja punktis 3.5 on selgitatud lapsele pakutava õppimisvõimaluse nõuetekohasuse ja tegeliku kättesaadavuse individuaalset hindamist üleminekusätte kohaldamisel. Lapse parimate huvide ja arvamuse arvestamise kohustus tuleneb kehtivast õigusest ning eelnõuga seda ei muudeta.</p> <p>Tuge vajavate laste transpordi tagamise kohustust on käsitletud seletuskirja punktis 3.6. Samuti on selgitatud õpilasesinduse osalemisvõimalusi koolielu puudutavate otsuste tegemisel (punktid 3.6 ja 6.3).</p> <p>Koolivalikuvõimaluse vähenemise võimalikku mõju lastele on käsitletud seletuskirja punktis 6.1.2.</p>
Eesti Eraüldhariduskoolide Ühendus		
15	Eelnõu deklareeritud eesmärk on kõrvaldada Riigikohtu 9.11.2017 otsuses nr 5-17-8/8 tuvastatud põhiseaduslik probleem, mis puudutab kohaliku omavalitsuse üksuste (KOV) vahelist munitsipaalkoolide tegevuskulude sundarvlemist. Erakoolid ei vaidlusta vajadust viia PGS § 83 lõige 1 kooskõlla Riigikohtu lahendiga. Küll aga soovivad erakoolid juhtida tähelepanu asjaolule, et eelnõu ei ole erakoolide seisukohast neutraalne ning sellel on erakoolidele mitmeid kaudseid, kuid olulisi tagajärgi, mida seletuskiri ei ole piisavalt analüüsinud ega adresseerinud.	<p>Selgitame. Eelnõuga ei muudeta erakoolide rolli haridusülesande täitmisel ega muudeta erakoolide rahastamise põhimõtteid.</p> <p>Põhihariduse puhul sätestab ka kehtiv PGS § 7 lõige 2, et KOV võib oma ülesande täitmisse kaasata vajaduse korral erakooli pidaja või riigi. Eelnõuga lisatakse sõnaselgelt võimalus täita sama ülesannet kokkuleppel teise KOVi munitsipaalkooli kaudu, kuid erakooli kaasamise võimalus säilib senisel kujul. Seega ei muutu erakool KOVi jaoks eelnõu tõttu teisejärguliseks.</p> <p>PGS § 7¹ lõike 2 kohaselt on üldkeskhariduse kättesaadavuse tagamine riigi ja KOVide ühine ülesanne. Eelnõuga täpsustatakse</p>

<p>Käesolev arvamus keskendub kolmele teemale:</p> <ul style="list-style-type: none"> (iii)eel nõuga kaasnevatele ohtudele erakoolidele; (iii)seletuskirja mõjuanalüüsi ebapiisavusele osas, mis jääb halduskoormuse hindamisest väljapoole; ning (iii)õiguslikule ebaselgusele olukorras, kus kohalikud omavalitsused omavahelist halduslepingut ei sõlmi või kus lepingutingimuste kokkuleppimine on liiga vabaks jäetud. <p>1. Eelnõust tulenevad ohud erakoolidele</p> <p>Erakooli kaasamise võimalus muutub teisejärguliseks</p> <p>Kehtiva PGS § 7 lõike 2 kohaselt tagab vald või linn põhihariduse omandamise võimaluse, kaasates vajaduse korral erakooli pidaja või riigi.</p> <p>Eelnõuga kavandatud § 7 lõike 2 uus sõnastus näeb ette, et vald või linn tagab õppimisvõimaluse oma munitsipaalkoolis või kokkuleppel teise valla või linnaga selle valla või linna munitsipaalkooli kaudu, ning alles seejärel võib vajaduse korral kaasata erakooli pidaja või riigi. Sama loogika kordub kavandatud PGS § 71 lõike 2 kolmandas lauses üldkeskhariduse osas, kus KOV täidab oma osa munitsipaalgümnaasiumis või kokkuleppel teise KOVi munitsipaalgümnaasiumi kaudu — erakooli võimalust täita KOVi ülesannet ei nimetata üldse.</p> <p>Sisuliselt tähendab see, et erakoolid muudetakse seaduse tasandil selgemalt teisejärguliseks, alles</p>	<p>üksnes seda, kuidas KOV täidab oma osa sellest ülesandest – oma munitsipaalgümnaasiumi või kokkuleppel teise KOVi munitsipaalgümnaasiumi kaudu. See ei piira erakoolide võimalust pakkuda üldkeskharidust ega õpilaste võimalust erakoolis õppida.</p> <p>KOVide vahelisel koostööl on erakooli kaasamisest erinev õiguslik tähendus: KOVid on mõlemad seadusest tuleneva haridusülesande kandjad, erakooli pidajale samasugust kohustust pandud ei ole. Seetõttu ei ole KOVide omavaheline suhe ja KOVi suhe erakooli pidajaga võrreldavad.</p> <p>Ebaselgeks jääb arvamuses kirjeldatud risk, et KOVid võiksid tegevuskulude katmise vältimiseks hakata eelistama munitsipaalkoole ja jätma erakoolid kõrvale. Erakoolide rahastamise korraldust eelnõuga ei muudeta: erakoolide pidajatele makstakse riigieelarvest jätkuvalt nii haridustoetust kui ka seaduses sätestatud tingimustel tegevuskulutoetust.</p> <p>Samuti ei anna eelnõu KOVile õigust piirata oma haldusterritooriumil elava lapse õppima asumist erakooli. KOVide vahelise tegevuskulude katmise korra muutmine ei piira lapse ega vanema võimalust valida erakooli. Seetõttu ei näe HTM alust järelduseks, et kavandatud muudatus muudaks erakoolid senisega võrreldes teisejärguliseks või halvendaks nende positsiooni hariduse pakkujana.</p>
--	---

	<p>vajaduspõhiselt kaasatavaks partneriks, samal ajal kui munitsipaalkoolide vaheline koostöö (kokkulepe teise KOViga) tõstetakse seaduses esiplaanile ja normaliseeritakse. See on kooskõlas ka koolijuhtide endi tähelepanekuga, et "erakool ja riik ei ole eelnõust välja võetud", kuid nad ei ole enam esmased osapooled, vaid vajaduspõhiselt kaasatavad partnerid.</p> <p>Erakoolide hinnangul tekitab selline sõnastus tegeliku riski, et KOVid, kes soovivad vältida tegevuskulude katmises osalemist, eelistavad edaspidi süstemaatiliselt just munitsipaalkoolide vahelist koostööd, jättes olemasolevad ja toimivad erakoolid haridusvõrgu kavandamisel kõrvale — isegi juhtudel, kus erakool pakub geograafiliselt ja sisuliselt kõige otstarbekamat lahendust.</p>	
16	<p>Gümnaasiumihariduse tagamise ülesande täitmine erakooli kaudu jääb reguleerimata</p> <p>Eriti terav on probleem üldkeskhariduse osas. Eelnõuga täiendatava PGS § 7¹ lõike 2 kohaselt täidab KOV oma osa üldkeskhariduse tagamise ühises ülesandes oma munitsipaalgümnaasiumis või kokkuleppel teise valla või linna munitsipaalgümnaasiumi kaudu. Seletuskiri selgitab, et KOV loetakse oma osa täitnuks, kui ta on oma haldusterritooriumil elavate gümnaasiumiastme õpilaste arvust lähtudes loonud samas ulatuses gümnaasiumikohti enda munitsipaalgümnaasiumis, ning kui kohti on loodud vähem, osaleb KOV puuduvas ulatuses teise KOVi munitsipaalgümnaasiumi tegevuskulude katmises.</p>	<p>Selgitame. PGS § 7¹ lõike 2 kohaselt tagavad üldkeskhariduse kättesaadavuse riik ja KOVid ühiselt. KOV võib oma ülesande täitmisel arvestada ka riigi- ja eragümnaasiumide pakutavaid õppimisvõimalusi. Eelnõu eesmärk on täpsustada ülesande täitmist teise KOVi munitsipaalgümnaasiumi kaudu, et reguleerida sellest tulenevat KOVide vahelist tegevuskulude katmist PGS § 83 alusel. Muudatusega ei piirata seniseid koostöövõimalusi riigi ega erakooli pidajaga.</p> <p>Eragümnaasiumi kaudu saab KOVi panust üldkeskhariduse kättesaadavuse tagamisse arvestada juhul ja ulatuses, milles KOV on selle kooli kaudu taganud nõuetekohaste ja tegelikult kättesaadavate õppimisvõimaluste olemasolu, sealhulgas vajaduse korral koostöös erakooli pidajaga. Üksnes asjaolu, et KOVi elanikud õpivad eragümnaasiumis, ei tähenda automaatselt KOVi ülesande täitmist.</p>

	<p>Sellest järeldub, et kui KOVi elanikud omandavad üldkeskharidust eragümnaasiumis, ei arvestata seda KOVi enda ülesande täitmisena — sõltumata sellest, kui suures ulatuses eragümnaasium tegelikult KOVi elanike hariduslikku vajadust katab. See tõstatab põhimõttelise küsimuse, kas ja miks erineb eragümnaasiumis loodud ja tegelikult kasutatav õppekoht munitsipaalgümnaasiumis loodud õppekohast KOVi ülesande täitmise seisukohast (eriti veel olukorras, kus õppekohtade planeerimine koolivõrgus on seni toimunud KOVi ja erakoolipidaja vahelises heas koostöös). Seletuskirjas puudub selle erineva kohtlemise sisuline põhjendus, kuigi PGS § 27 lõike 3 kohaselt toimub gümnaasiumisse vastuvõtt kõigile võrdsetel, objektiivsetel ja eelnevalt avalikustatud tingimustel, sõltumata sellest, kas tegemist on munitsipaal- või erakooliga.</p> <p>Erakoolid paluvad selgitada, kas ja millistel tingimustel loetakse KOVi haridusülesanne täidetuks ka eragümnaasiumi kaudu, ning kui seda ette ei nähta, siis miks munitsipaal- ja eravormis pakutavat, sisult identset haridusteenust, koheldakse erinevalt.</p>	<p>Erinevus munitsipaal- ja eragümnaasiumide vahel puudutab eelkõige tegevuskulude katmise õiguslikku alust, mitte antava hariduse sisulist väärtust. PGS § 83 reguleerib KOVide vahelist tegevuskulude katmist, EraKS § 22² lõige 1 aga võimaldab KOVil osaleda eraüldhariduskooli tegevuskulude katmises, kui see on vajalik hariduse kättesaadavuse või mitmekesisuse tagamiseks. PGS § 27 lõige 3 reguleerib gümnaasiumisse vastuvõttu, mitte haridusülesande täitmise rahastamist.</p>
17	<p>Ebaselgus erakoolide riikliku rahastamise jätkusuutlikkuse osas</p> <p>EraKS § 22² kohaselt osaleb vald või linn eraüldhariduskooli tegevuskulude katmises, kui see on valla või linna otsusel vajalik hariduse kättesaadavuse või mitmekesisuse tagamiseks, ning EraKS § 22³ näeb ette riikliku tegevuskulutoetuse, mille suuruse arvutamise alus on muu hulgas PGS § 83 lõike 7 alusel</p>	<p>Selgitame. Täiendatud EraKS muutmise sõnastust. Eelnõuga ei muudeta eraüldhariduskoolide riikliku rahastamise mudelit ega toetuste saamise tingimusi.</p> <p>Eelnõu ei muuda EraKS § 22 lõikes 2 sätestatud alust, mille kohaselt toimub põhikooli ja gümnaasiumi kulude osaline katmine PGS §-s 82 munitsipaal- ja erakoolile sätestatud alustel, ega PGS §-s 82 sätestatud haridustoetuse regulatsiooni. Seega ei mõjuta eelnõu erakoolidele makstavat haridustoetust. Samuti ei muudeta EraKS §</p>

<p>kehtestatud õppekoha tegevuskulu piirmäär. Eelnõu § 2 asendab EraKS § 22³ lõike 8 punktis 2 viite PGS § 83 lõikele 7 viitega riigieelarve seaduse § 48 lõikele 4, kuna PGS § 83 lõiked 2–8, sealhulgas piirmäära kehtestamise volitusnorm, tunnistatakse kehtetuks.</p> <p>Seletuskirja punktis 8.1 selgitatakse, et edaspidi nähakse õppekoha tegevuskulu piirmäär ette Vabariigi Valitsuse 6. veebruari 2015. a määruses nr 16, täiendades selle § 1 uue lõikega. Seletuskiri ei sisalda aga uue piirmäära valemist, selle aluseks olevaid andmeid ega arvutuskäiku, samuti puudub hinnang sellele, kuidas muudatus mõjutab erakoolidele makstava tegevuskulutoetuse suurust. Kuna tegevuskulude toetus on erakoolide, sealhulgas madalama õppemaksuga eraüldhariduskoolide, tegevuse rahastamise üks alustala, tähendab see, et eelnõu praeguses vormis ei võimalda erakoolidel hinnata, kas ja mil määral muudatus nende tulevast rahastamist mõjutab.</p> <p>Erakoolide esindajad on samas kontekstis saanud vihjeid paralleelselt menetletavale ettepanekule suunata ka erakoolide riigieelarveline rahastus edaspidi tasandusfondi ja KOVide kaudu. Ehkki see ettepanek ei ole käesoleva eelnõu formaalne osa, tekitab selle paralleelne menetlus koos praeguse eelnõuga õigustatud küsimuse, kas praegu kavandatav PGS § 83 muudatus on esimene samm laiemas, erakoolide rahastamismudelit puudutavas ümberkorralduses, mille tegelikku sisu ega ajakava erakoolidele hetkel ei avata.</p>	<p>22² alusel KOVi võimalust osaleda eraüldhariduskooli tegevuskulude katmises.</p> <p>EraKS § 22³ puhul ei muudeta tegevuskulutoetuse saamise õigust ega selle saamise tingimusi. Muutub üksnes § 22³ lõike 8 punktis 2 olev viide õppekoha tegevuskulu piirmäära kehtestamise õiguslikule alusele. Pärast EIS kooskõlastusringi on eelnõud selles küsimuses täpsustatud. Ka edaspidi arvutatakse tegevuskulutoetus EraKS § 22³ lõikes 8 sätestatud alustel, lähtudes eelneva kalendriaasta õpilaste arvust ja selle KOVi üldhariduskooli keskmisest tegevuskulust, kus erakool tegutseb, arvestades õppekoha tegevuskulu piirmäära.</p> <p>Piirmäära ei kaotata. Kuna eelnõuga tunnistatakse KOVide senise arvlemiskorra muutmise tõttu kehtetuks PGS § 83 lõiked 2–8, ei saa piirmäära enam kehtestada PGS § 83 lõike 7 alusel. Muudatuse eesmärk ei ole muuta õppekoha tegevuskulu piirmäära suurust ega selle kaudu erakoolidele makstava tegevuskulutoetuse suurust. Seega ei kaota ükski EraKS § 22³ tingimustele vastav erakool käesoleva eelnõu tõttu õigust tegevuskulutoetusele ega PGS § 82 alusel makstavale haridustoetusele. Kuna käesoleva muudatusega ei muudeta erakoolide toetuse saamise tingimusi ega toetuse arvutamise sisulisi aluseid, ei kaasne üksnes piirmäära õigusliku aluse muutmisega erakoolipõhist rahalist mõju, mis eeldaks eraldi koolipõhiseid mõjuarvutusi.</p> <p>Eraldi menetletavad ettepanekud toetuste viimiseks KOVide tulubaasi ei ole käesoleva eelnõu osa. Käesoleva eelnõuga ei suunata EraKS § 22³ alusel makstavat tegevuskulutoetust ega PGS § 82 alusel erakoolidele makstavat haridustoetust KOVide kaudu ega muudeta nende toetuste saamise aluseid. Võimalik teistsugune erakoolide rahastamismudeli muudatus eeldaks vastavate rahastamismuudatuste eraldi muutmist ja selle muudatuse mõju hindamist. Toetuste KOVide tulubaasi viimise eelnõu on EIS-is menetletud eraldi eelnõuna.</p>
--	--

	<p>Erakoolid teevad ettepaneku, et Haridus- ja Teadusministeerium kinnitaks ühemõtteliselt, et ükski hetkel EraKS §-s 22³ sätestatud tingimustele vastav erakool ei kaota käesoleva eelnõu tõttu õigust EraKS § 22³ alusel makstavale tegevuskulutoetusele ega PGS § 82 alusel makstavale haridustoetusele, ning avalikustaks määruse nr 16 muutmise eelnõu koos rakendusakti seletuskirja ja erakoolipõhiste mõjuarvutustega juba käesoleva eelnõu menetlemise ajal, et erakoolidel oleks võimalik eelnõu tegelikku rahalist mõju hinnata.</p>	
--	---	--

18	<p>1.1. Õppekoha tegevuskulu piirmäära edasise kehtestamise kord ei sisalda erakoole kaitsvaid kriteeriume</p> <p>Kehtiv PGS § 83 lõige 7 näeb ette, et Vabariigi Valitsus kehtestab igaks eelarveaastaks õppekoha tegevuskulu piirmäära, lähtudes üle-eelmise eelarveaasta munitsipaalkoolide tegevuskulude mahust ja õpilaste arvust. See piirmäär on EraKS § 22³ lõike 8 punkti 2 kohaselt tegevuskulutoetuse arvutamise ülempiiriks. Eelnõuga kaotatakse see volitusnorm PGSist ning piirmäära hakatakse edaspidi kehtestama Vabariigi Valitsuse määruses riigieelarve seaduse § 48 lõike 4 alusel.</p> <p>Seletuskiri ei selgita, kas ja millises ulatuses säilib uues õiguslikus raamistikus PGS § 83 lõikes 7 sisalduv sisuline arvutusreegel (lähtumine üle-eelmise eelarveaasta munitsipaalkoolide tegevuskulude mahust ja õpilaste arvust), või jääb piirmäära edaspidine kujundamine riigieelarve seaduse § 48 lõike 4 alusel täielikult Vabariigi Valitsuse kaalutlusotsuseks. Kui senine seadusjärgne arvutusreegel asendub määrusetasandi otsustusega, milles puuduvad seadusest tulenevad sisulised kriteeriumid või alammäärad, väheneb erakoolide õiguskindlus ja suureneb risk, et piirmäära võidakse tulevikus ühepoolset ja põhjendamatult vähendada. Liit palub selgitada, millised sisulised kaitsemeetmed jäävad piirmäära kehtestamisele kehtima pärast volitusnormi ülekandmist PGSist riigieelarve seadusesse.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõu on muudetud (vt ka eelmist vastust). Erakoolide õiguskindluse tagamiseks säilitatakse õppekoha tegevuskulu piirmäära kehtestamise senised sisulised alused seaduse tasandil. Vabariigi Valitsus kehtestab piirmäära jätkuvalt igaks eelarveaastaks, lähtudes seaduses sätestatud kriteeriumidest.</p>
----	---	--

19	<p>1.1.Vaba koolivaliku ja koolikoha kättesaadavuse kahanemine</p> <p>Eelnõu muudab PGS § 27 lõiget 1 selliselt, et vaba õppekoha olemasolul on kooli valik vaba üksnes nende teise valla või linna munitsipaalkoolide vahel, mille pidaja on otsustanud teise KOVi õpilasi vastu võtta, või mille kaudu elukohajärgne KOV täidab oma haridusülesannet. Seletuskiri tunnistab ise, et 2025/2026. õppeaastal õpib ligi 25 000 õpilast KOVis, mis ei ole nende rahvastikuregistrijärgne elukoht, ning et muudatuse tulemusel võib vanema või õpilase valikuvõimalus teatud juhtudel väheneda. Kuivõrd eelnõu ei anna erakoolile ega selle õpilastele vastavat alternatiivset kaitset (vt punkt 2.1 ja 2.2 eespool), süvendab see ebavõrdsust erakoolis õppida soovivate perede kahjuks, kuna erakooli valik ei ole seaduse tasandil kaitstud samaväärse mehhanismiga, mis kehtestatakse munitsipaalkoolide vahelisele koostööle.</p>	<p>Selgitame. PGS § 27 lõike 1 muudatus täpsustab teise KOVi munitsipaalkooli vabale õppekohale vastuvõtmise tingimusi (va ka eelmiseid vastuseid).</p> <p>Muudatus ei piira vanema võimalust valida lapsele erakool ega muuda erakooli vastuvõtu või rahastamise seniseid aluseid. Erakooli vastuvõttu reguleerib jätkuvalt EraKS § 12 ning eelnõuga seda regulatsiooni ei muudeta. Samuti säilib PGS § 7 lõikes 2 KOVi võimalus kaasata põhihariduse omandamise võimaluse tagamiseks vajaduse korral erakooli pidaja. EraKS § 22² alusel võib KOV osaleda eraüldhariduskooli tegevuskulude katmises, kui see on vajalik hariduse kättesaadavuse või mitmekesisuse tagamiseks, ning säilib ka EraKS-is ette nähtud riiklik tegevuskulutoetus. Teise KOVi munitsipaalkooli ja erakooli kasutamist KOVi haridusülesande täitmisel ei ole põhjust reguleerida ühesuguse mehhanismiga. Teise KOVi munitsipaalkooli puhul lepivad kaks seadusest tuleneva haridusülesande kandjat kokku, et elukohajärgne KOV täidab oma ülesannet teise KOVi kooli kaudu. Erakooli pidajale samaväärset avalik-õiguslikku kohustust pandud ei ole ning tema tegevust, vastuvõttu ja rahastamist reguleerib erakooliseadus. Seetõttu ei tulene PGS § 27 lõike 1 muudatusest erakooli soovivate perede jaoks uut piirangut, mis eeldaks erakoolidele munitsipaalkoolidevahelise koostööga samaväärse mehhanismi loomist.</p>
----	--	---

20	<p>1.2.Mõjuanalüüsi puudujäägid: analüüsimate on muud mõjud peale halduskoormuse</p> <p>Seletuskirja punkt 6 käsitleb eelnõu mõjusid kolmes valdkonnas: mõju riigieelarvele ja KOVide tuludele- kuludele (p 6.1), mõju haridusele ja teadusele (p 6.2) ning mõju halduskoormusele (p 6.3).</p> <p>Erakoolid juhivad tähelepanu sellele, et põhjalikult, arvudel ja näidetel põhinevalt on läbi töötatud vaid halduskoormuse mõju ja KOVide-vaheline rahavoog. Erakoolidele avalduv mõju — nii otsene rahaline mõju kui kaudne mõju haridusvõrgu kujundamisele — ei ole seletuskirjas eraldi mõjuvaldkonnana käsitletud ega hinnatud.</p> <p>Sellest tulenevalt teevad erakoolid ettepaneku täiendada seletuskirja järgmiste analüüsidega:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. hinnang sellele, kuidas kavandatud PGS § 7 lõike 2 ja § 71 lõike 2 uus sõnastus mõjutab KOVide valmisolekut kaasata haridusülesande täitmisel erakooli, sealhulgas võrdlus praeguse praktikaga; 2. konkreetne arvutuslik hinnang selle kohta, kuidas PGS § 83 lõike 7 kehtetuks tunnistamine ja piirmäära ülekandmine riigieelarve seaduse alusel kehtestatavasse määruksesse mõjutab EraKS § 22³ alusel makstava tegevuskulutoetuse suurust erakoolide lõikes; 3. hinnang mõjule, mis kaasneb erakoolidele PGS § 27 lõike 1 muudatusest tuleneva koolivaliku võimaliku kitsenemisega, sealhulgas mõju 	<p>Selgitame.</p> <p>1. Erakoolide kaasamine: eelnõu ei muuda KOVi võimalust teha erakooliga koostööd. Kehtiva PGS § 7 lõike 2 kohaselt kaasab KOV erakooli pidaja vajaduse korral ning sama võimalus säilib ka eelnoos. Samuti jääb kehtima EraKS § 22², mille kohaselt võib KOV osaleda eraõldhariduskooli tegevuskulude katmises, kui see on vajalik hariduse kättesaadavuse või mitmekesisuse tagamiseks. Eelnõu ei muuda seega KOVi võimalust kaasata erakooli pidaja haridusülesande täitmisel ega EraKS § 22² alusel erakooli tegevuskulude katmises osalemise tingimusi. Seetõttu ei kaasne muudatusega otsest mõju erakoolide õpilaste arvule või rahastamisele. Võimaliku kaudse mõju hindamiseks puuduvad praegu piisavad andmed. Koostöö sõltub jätkuvalt KOVi otsustest ja kohalikust hariduskorraldusest.</p> <p>2. Tegevuskulutoetus. Eelnõud on muudetud. Muudatus ei muuda iseenesest erakoolidele makstava tegevuskulutoetuse suurust, mistõttu sellest tulenevat rahalist mõju erakoolide lõikes ei teki.</p> <p>2. Tegevuskulude toetus: Eelnõud on muudetud. Muudatus ei muuda iseenesest erakoolidele makstava tegevuskulutoetuse suurust, mistõttu sellest tulenevat rahalist mõju erakoolide lõikes ei teki.</p> <p>3.Koolivaliku mõju: PGS § 27 lõike 1 muudatus puudutab teise KOVi munitsipaalikooli valimist ega muuda erakooli vastuvõtu või rahastamise tingimusi. Muudatus võib siiski kaudselt mõjutada perede koolivalikuid ja seeläbi erakoolide õpilaste arvu. Mõju suund ja ulatus sõltuvad perede ning koolipidajate edasistest valikutest ega ole praeguste andmete põhjal usaldusväärselt prognoositavad.</p> <p>4. Seos tulubaasi eelnõuga: Muud erakoolide rahastamist puudutavad algatused - eelnõu ei muuda erakoolide riikliku rahastamise mudelit ega näe ette erakoolidele makstavate toetuste suunamist KOVide kaudu. Võimalikud muud erakoolide rahastamist puudutavad muudatused ei ole käesoleva eelnõu osa.</p>
----	--	---

	<p>erakoolide õpilaste arvule ja seeläbi õpilaskohapõhisele rahastusele;</p> <p>4. selgitus selle kohta, kas ja kuidas on eelnõu kooskõlastatud paralleelselt menetletava, erakoolide rahastamist tasandusfondi kaudu ümber kujundava algatusega, ning kas käesolev eelnõu on esimene etapp laiemas erakoolide rahastamise reformis.</p> <p>Nimetatud täiendused on vajalikud, et huvirühmadel, sealhulgas erakoolide pidajatel, oleks eelnõu menetlemise käigus võimalik anda sisuline hinnang muudatuste tegelikule mõjule, mitte üksnes selle mõjule KOVide-vahelisele arvlemisele ja halduskoormusele.</p>	
21	<p>1. Ebaselgus halduslepingu sõlmimise ja selle tingimuste osas</p> <p>1.1.Halduslepingu puudumise stsenaarium jääb reguleerimata</p> <p>Eelnõuga kavandatava PGS § 83 lõike 1 kohaselt, kui vald või linn täidab PGS § 7 lõikest 2 või § 71 lõikest 2</p>	<p>Selgitame. Eelnõu kohaselt saab KOV täita oma haridusülesannet teise KOVi munitsipaalkooli kaudu nende kokkuleppel. Kui KOVid kokkuleppele ei jõua, siis järelkult ei saa elukohajärgne KOV tagada koolikohta teise KOVi kooli kaudu. Samas ei vabane elukohajärgne KOV talle seadusega pandud haridusülesandest tagada koolikoht, vaid peab selle täitma muul seaduses lubatud viisil. Põhihariduse puhul tähendab see õppimisvõimaluse tagamist</p>

<p>tulenevat ülesannet teise valla või linna munitsipaalkooli kaudu, lepatakse teise valla või linnaga kokku tegevuskulu suurus õpilase kohta ning selle katmises osalemise kord. Samal ajal tunnistatakse kehtetuks PGS § 83 lõiked 2–8, mis praegu sätestavad tegevuskulu arvestusliku maksumuse arvutamise, teatamise tähtaja, arvete esitamise korra ja piirmäära.</p> <p>Eelnõu ega seletuskiri ei vasta küsimusele, mis juhtub, kui asjaomased KOVi kokkuleppele ei jõua. Seletuskirja punktis 6.1 tunnistatakse, et "rakendussättega seotud ebasoovitav mõju võib seisneda selles, et elukohajärgne KOV ja kooli pidav KOV ei jõua tegevuskulu suuruses või selle katmise korras kokkuleppele", ning et see "võib tekitada KOVi vahel vaidlusi", kuid seletuskiri ei näe ette ühtegi materiaaldõiguslikku ega menetluslikku mehhanismi sellise ummikseisu lahendamiseks — ei vaidluste lahendamise korda, tähtaega kokkuleppe saavutamiseks ega vaikumisi kohalduvat asendusreeglit. Kehtivas õiguses täidavad just kehtetuks tunnistatavad PGS § 83 lõiked 2–8 seda funktsiooni, nähes ette vaikumisi kohalduva arvestuskorra, kui KOVi ei ole kokku leppinud teisiti (vt kehtiv PGS § 83 lõige 2).</p> <p>Sellest tulenevalt tekib olukord, kus elukohajärgse KOVi seadusjärgne haridusülesande täitmise kohustus (PGS § 7 lõige 2, § 71 lõige 2) püsib, kuid selle kohustuse täitmiseks vajalik rahastamismehhanism sõltub täielikult teise KOVi saavutatavast kokkuleppest. Kui kokkulepet ei saavutata, ei ole selge, kas ja kuidas jätkab kooli pidav KOV nende õpilaste</p>	<p>oma munitsipaalkoolis ja vajaduse korral erakooli pidajat või riiki kaasates.</p> <p>Teine KOVi võib otsustada võtta õpilase vabale õppekohale ka ilma KOVi vahelise kokkuleppeta. Selline otsustus ei tekita aga elukohajärgsele KOVile tegevuskulude katmise kohustust.</p> <p>Eraldi tuleb käsitleda PGS § 98 lõikes 2 sätestatud üleminekuolukorda. Selle sätte tingimustele vastava õpilase puhul loetakse elukohajärgne KOV oma ülesannet senise kooli kaudu täitvaks seaduse alusel. Sellisel juhul tuleb PGS § 83 lõike 1 kohaselt kokku leppida tegevuskulu suuruses ja selle katmise korras. Kokkuleppe mittesaavutamine ei muuda õpilase õigust senises koolis õpinguid jätkata ega anna alust teda koolist välja arvata.</p>
---	---

	<p>vastuvõttu, kelle elukohajärgne KOV soovib oma ülesannet täita just selle kooli kaudu, ning milline on õpilase ja tema vanema õiguslik seisund sellises vaidluses. Kuivõrd samasugune ebaselgus võib tekkida ka erakoolide osalusel, kui KOV soovib täita oma ülesannet erakooli kaudu (vt punkt 2.1 eespool) ilma et seadus näeks selleks ette selget alust või vaikimisi kohalduvat korda, on erakoolide hinnangul tegemist olulise õigusselguse puudujäägiga, mis vajab eelnõu menetlemise käigus lahendamist.</p>	
22	<p>Kokkuleppe sisu ja tingimuste vabadus on reguleerimata</p> <p>Kavandata PGS § 83 lõige 1 sätestab üksnes, et KOVid "lepivad kokku" tegevuskulu suuruse õpilase kohta ning selle katmises osalemise korra, ilma et seadus näeks ette mistahes sisulisi piiranguid, alammäärasid, arvutusmeetodit või vorminõudeid sellisele kokkuleppele. See erineb põhimõtteliselt kehtivast korrast, kus tegevuskulu arvestuslik maksumus arvutatakse seaduses sätestatud valemi järgi (kehtiv PGS § 83 lõiked 5–6) ja piiratakse Vabariigi Valitsuse kehtestatava piirmääraga (kehtiv PGS § 83 lõige 7).</p> <p>Seletuskiri selgitab üldkeskhariduse osas, et PGS § 71 lõike 2 tähenduses ei pea kokkulepe olema sõlmitud iga gümnaasiumiõpilase kohta eraldi ja et see võib olla raamkokkulepe, kuid ei täpsusta, milliseid miinimumtingimusi selline raamkokkulepe peab täitma, ega seda, kas ja kuidas kontrollitakse kokkuleppe sisu vastavust tegelikele kuludele. Kuna erakoolid võivad</p>	<p>Selgitame.</p> <p>Eelnõu ei näe ette ühe KOVi õigust nõuda teiselt KOVilt kokkuleppe sõlmimist. Kui kokkulepet ei saavutata, ei loeta haridusülesande täitmist teise KOVi munitsipaalkooli kaudu kokku lepituks ning ülesande täitmise eest vastutav KOV peab tagama ülesande täitmise muul seaduses lubatud viisil. Juba sõlmitud kokkuleppe täitmise või tõlgendamisega seotud vaidlus lahendatakse lähtuvalt kokkuleppe olemusest. Eelnõus ei sätestata tegevuskulu kohustuslikku alammäära ega ühtset arvutusvalemit. Kokkuleppepõhise regulatsiooni eesmärk on võimaldada KOVidel määrata tegevuskulu suurus ning selle katmise tingimused ja kord, arvestades konkreetse koostöökorralduse sisu ja ulatust.</p> <p>Eelnõud muudetakse selliselt, et erakooli õppekoha tegevuskulu piirmäär on erakoolide tegevuskulutoetuse arvutamise alus ega ole PGS § 83 lõike 1 kohaselt KOVide vahel kokkulepitava tegevuskulu kohustuslik alammäär ega ülemmäär.</p> <p>Eelnõu ei muuda erakoolide tegevuskulutoetuse arvutamise aluseid ega välista erakooli pidaja kaasamist KOVi haridusülesande täitmisel. Munitsipaalkooli kaudu teise KOVi avaliku ülesande</p>

	<p>praktikas olla mõjutatud sellest, millises ulatuses ja millistel tingimustel KOVid omavahel arveldama hakkavad — näiteks kui munitsipaalkoolide vahelised kokkulepped muudavad munitsipaalkoolide õppekohad erakoolidega võrreldes rahaliselt soodsamaks —, mõjutab lepinguvabaduse piiritlematus kaudselt ka erakoolide konkurentsiolukorda haridusturul.</p> <p>Erakoolid teevad ettepaneku täpsustada eelnõus või vähemalt seletuskirjas: (i) millist menetlust või vaidluste lahendamise mehhanismi kohaldatakse, kui KOVid ei jõua kokkuleppele; (ii) kas ja millised sisulised alammäärad, arvutuspõhimõtted või vorminõuded kehtivad KOVide vahelisele tegevuskulu kokkuleppele; ning (iii) kuidas kavandata kokkuleppepõhine kord mõjutab erakoolide võimalusi konkureerida munitsipaalkoolidega võrdsetel alustel koolikohtade pakkumisel.</p>	<p>täitmise kokkulepe ja erakooli pidaja tegevuse toetamine on erineva õigusliku aluse ja eesmärgiga rahastamissuhted.</p>
23	<p>Muud tähelepanekud</p> <p>Erakoolid toetavad koolijuhtide poolt tõstatatud küsimust riigieksami ja ühtse põhikooli lõpueksami vaidmenetluse sõltumatuse osas. Eelnõuga antakse vaiete lahendamise pädevus Haridus- ja Noorteametile, kes korraldab ka eksamite ettevalmistamist ja hindamist. Erakoolid paluvad selgitada, milliste organisatoorsete meetmetega tagatakse, et vaide lahendaja on algsest hindamisest sisuliselt sõltumatu, ning kas kaalutakse ka Harno-välise sõltumatute ekspertide kaasamist vaidmenetlustesse.</p>	<p>Selgitame. Asjaolu, et vaide lahendab Haridus- ja Noorteamet, kes koordineerib ka eksamite ettevalmistamist ja hindamist, ei tähenda iseenesest, et vaidmenetlus ei oleks erapooletu. Haldusmenetluse seadus näeb ette, et ministri teenistusliku järelevalve all oleva haldusorgani akti või toiminguga peale esitatud vaide lahendab üldjuhul sama haldusorgan.</p> <p>Vaide lahendamisel kohaldatakse haldusmenetluse seaduse erapooletuse ja taandamise nõudeid. Harno peab oma töökorralduses tagama, et vaide vaadatakse läbi erapooletult. Seletuskirja punktis 6.2 on märgitud, et Harno peadirektor võib moodustada vaiete lahendamiseks komisjoni või näha ette muu menetluskorra. Samuti kirjeldatakse aineekspertide osalemist eksamitööde sisulisel kontrollimisel.</p>

24	<p>Kokkuvõtte ja ettepanekud</p> <p>Erakoolid ei vaidlusta vajadust kõrvaldada Riigikohtu tuvastatud põhiseaduslik probleem KOVide-vahelises sundarvlemises. Erakoolid peavad siiski vajalikuks, et eelnõu menetlemise käigus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kinnitatakse selgesõnaliselt, et praegu tingimustele vastavate erakoolide õigus EraKS § 22³ tegevuskulutoetusele ja PGS § 82 haridustoetusele ei vähene ega ohtu käesoleva eelnõu tõttu; 2. avalikustatakse juba käesoleva eelnõu menetlemise ajal Vabariigi Valitsuse määruse nr 16 muutmise eelnõu koos uue õppekoha tegevuskulu piirmäära valemi, aluseks olevate andmete ja erakoolipõhiste mõjuarvutustega; 3. täiendatakse seletuskirja mõjuanalüüsi osas, mis käsitleb eelnõu mõju erakoolidele, sealhulgas mõju koolivalikule, haridusvõrgu kujundamisele ja erakoolide konkurentsiolukorrale, mitte ainult mõju halduskoormusele ja KOVide-vahelisele arvlemisele; 4. sätestatakse selge kord olukorra jaoks, kus asjaomased KOVid tegevuskulu suuruses või katmise korras kokkuleppele ei jõua, sealhulgas vaidluste lahendamise mehhanism ja/või vaikimisi kohalduv asendusreegel; 5. kehtestatakse tegevuskulu kokkuleppele sisulised miinimumtingimused või arvutuspõhimõtted, et vältida põhjendamatuid erinevusi KOVide praktikas ja kaudset mõju erakoolide konkurentsiolukorrale; ning 	<p>Selgitame. Kokkuvõttes esitatud küsimusi ja ettepanekuid on käsitletud eespool vastavate märkuste vastustes.</p> <p>Eelnõu ei muuda EraKS § 22³ alusel tegevuskulutoetuse ega PGS § 82 alusel haridustoetuse saamise õigust ja tingimusi.</p>
----	--	---

	6. selgitataks ja põhjendataks, miks KOVi haridusülesande täitmist erakooli kaudu ei arvestata KOVi enda ülesande täitmisena samal viisil nagu ülesande täitmist teise KOVi munitsipaalkooli kaudu, ning kaalutaks vastava regulatsiooni täiendamist.	
Eesti Puuetega Inimeste Koda		
25	<p>1. Elukohajärgne koolikoht peab tähendama ka lapse vajadustele vastava hariduse tagamist</p> <p>EPIKoda toetab põhimõtet, et lapsel peab olema võimalik õppida elukohajärgses koolis. Samas ei taga pelk koolikoha olemasolu automaatselt lapse õigust tema vajadustele vastavale haridusele. Haridusliku erivajadusega laps võib vajada näiteks väikeklassi, eriklassi, tõhustatud või erituge, viipekeelset õpet või muud spetsiaalset õppekorraldust, mida elukohajärgses koolis ei ole võimalik pakkuda. Seetõttu ei tohi olukord olla selline, kus lapsele on küll koolikoht tagatud, kuid talle vajalikku õpet ja tuge tegelikult korraldada ei suudeta.</p> <p>EPIKoja ettepanek: täpsustada eelnõus ja seletuskirjas, et elukohajärgse koolikoha tagamise kohustus hõlmab ka lapse hariduslikust erivajadusest tulenevalt vajaliku ja tegelikult kättesaadava õppe ning toe tagamist. Kui seda ei ole elukohajärgses koolis võimalik korraldada, peab säilima selge mehhanism lapse õppimise korraldamiseks teises koolis või teises omavalitsuses.</p>	<p>Selgitame. Eelnõu ei muudeta põhimõtet, et KOV peab tagama kõigile õppimiskohustuslikele lastele, sõltumata nende hariduslikust erivajadusest, nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava põhihariduse omandamise võimaluse.</p> <p>Lapse vajadustele vastava õppe, sealhulgas vajalike tugimeetmete korraldamise kohustus tuleneb PGS-ist juba kehtiva õiguse alusel ning eelnõu seda kohustust ei muuda.</p> <p>Kui KOV jätab õpilasele vajaliku toe pakkumiseks elukohajärgses koolis võimalused loomata, peab KOV leidma lapsele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse teises koolis, sealhulgas vajaduse korral teise KOVi kooli kaudu. Need kohustused tulenevad kehtivast PGS-ist ning eelnõuga neid ei muudeta.</p> <p>Seetõttu ei ole põhjendatud sätestada haridusliku erivajadusega laste jaoks eelnõus eraldi regulatsiooni.</p>
26	2. Vastutus sobiva lahenduse leidmise eest ei tohi jääda lapsevanemale	<p>Selgitame. Lapsele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava põhihariduse omandamise võimaluse tagamine on elukohajärgse</p>

	<p>Kui elukohajärgses koolis ei ole võimalik nõustamismeeskonna soovitatud või muul viisil lapse vajadustele vastavat õpet korraldada, peab olema selgelt sätestatud, kes vastutab sobiva lahenduse leidmise ja korraldamise eest.</p> <p>Lapsevanem ei tohi jääda olukorda, kus ta peab ise otsima kooli, mis on valmis last vastu võtma, või kandma vastutust selle eest, et laps saaks talle sobivas keskkonnas õppida. Samuti ei tohi sobiva õppevõimaluse puudumist lahendada sisuliselt lapse koduõppele jäämisega, kui selle põhjuseks on kooli või KOV-i suutmatust vajalikku õpet korraldada. EPIKoda peab eriti oluliseks seda suurema toevajadusega laste puhul, kelle jaoks võib sobiva õppekeskkonna puudumine tähendada õppes osalemise ja arengu olulist takerdumist.</p> <p>EPIKoja ettepanek: sätestada selgelt elukohajärgse KOV-i vastutus juhul, kui tema territooriumil ei ole võimalik lapsele vajalikku õpet korraldada. KOV peab koostöös teiste KOV-ide, koolide ja koolipidajatega leidma lapse vajadustele vastava lahenduse ning tagama selle tegeliku kättesaadavuse. Samuti peab arvestama seejuures ka lapse ja lapsevanema vajadusi ning soove, see tähendab, et ei saa eeldada automaatselt, et perekond peab ise kolima või laps peab õpilaskodus nädala sees viibima, kui see ei ole perekonna tegelik soov.</p>	<p>KOV-i, mitte lapsevanema kohustus. KOV peab määrama lapsele elukohajärgse kooli ning tagama, et seal oleks võimalik korraldada lapse vajadustele vastav õpe ja tugi.</p> <p>Kui vajalikku õpet ei ole võimalik oma munitsipaalkoolis korraldada, peab KOV leidma ja korraldama sobiva lahenduse koostöös teiste koolide või koolipidajatega ning tagama selle tegeliku kättesaadavuse. KOV ei saa jätta sobiva õppevõimaluse otsimist lapsevanema vastutusele ega eeldada, et pere peab selleks elukohta muutma või laps õpilaskodus elama. Lahenduse leidmisel tuleb arvestada lapse parimaid huve ning lapse ja vanema vajadusi ja soove.</p> <p>Samuti ei saa kooli või KOV-i suutmatust vajalikku õpet korraldada käsitada iseseisva alusena lapse koduõppele jätmiseks. Koduõpet rakendatakse PGS §-s 23 sätestatud alustel. Eelnõu ei muuda KOV-i senist vastutust, mistõttu ei ole selle täiendav sätestamine vajalik.</p>
27	<p>3. § 48 lg 3 kehtetuks tunnistamine ja transpordi tagamine</p> <p>EPIKoda ei pea põhjendatuks PGS § 48 lõike 3 kehtetuks tunnistamist olukorras, kus selle asemel ei sätestata samaväärset ja üheselt mõistetavat kohustust</p>	<p>Selgitame. Täiendatud seletuskirja. Kuna igal lapsel on õigus käia elukohajärgses koolis, peab KOVil olema valmisolek igale õpilasele tugi tagada. KOV ei saa jätta lapse vajadustele vastav õpe korraldamata. See kohustus säilib ka pärast seadusmuudatust. Samamoodi säilib KOV-i kohustus korraldada transport või hüvitada</p>

	<p>korraldada või hüvitada transport juhul, kui lapse vajadustele vastavat õpet ei ole elukohajärgses KOV-is võimalik pakkuda. Kehtiv § 48 lg 3 annab sellises olukorras selge garantii: kui nõustamismeeskonna soovitatud õpet ei ole elukohajärgses KOV-is võimalik korraldada, tuleb tagada lapsele võimalus õppida mujal ning korraldada transport või hüvitada sõidukulud. Selle sõnaselge garantii kaotamine võib muuta transpordi sõltuvaks KOV-i kohalikust korrast ja võimalustest ning tekitada olukorra, kus sama vajadusega lapse tegelik ligipääs haridusele sõltub tema elukohast. See mõjutab eriti väiksemates ja hajaasustusega KOV-ides elavaid lapsi, kellele vajalik kool võib asuda teises omavalitsuses.</p> <p>EPIKoja ettepanek: Mõistame, et kinnitasite, et see kohustus tuleb kahest teisest seadusenormist ja sisuliselt ei tohiks midagi muutuda, kuid soovitame jätta § 48 lg 3 kehtima selles osas või lisada eelnõusse või seletuskirja samaväärse sisuga asendusnorm, millest tuleneb üheselt KOV-i kohustus korraldada transport või hüvitada sõidukulud juhul, kui lapse vajadustele vastavat õpet saab pakkuda vaid teises KOV-is. Transpordilahendus peab lähtuma lapse vajadustest, mitte üksnes KOV-i jaoks kõige lähemast või soodsamast lahendusest.</p>	<p>õpilase sõidukulud. Vastav regulatsioon on kehtestatud HaS § 7 lg 2 p 8¹. Koolitranspordi korraldamise kohustus ei sõltu sellest, kas õpilasel on hariduslik erivajadus. HaS § 7 lg 2 p 8¹ paneb KOV-ile üldise kohustuse korraldada põhiharidust omandava lapse sõit kooli ja tagasi. Kui KOV täidab oma põhihariduse tagamise ülesannet teise KOV-i kooli kaudu, peab sellest lähtudes olema tagatud ka õpilase tegelik võimalus sellesse kooli ja tagasi jõuda. Kui KOV-i transpordi üldlahendus konkreetse lapse vajadusi arvestades ei toimi, peab KOV leidma konkreetsele lapsele sobiva lahenduse, vajaduse korral erilahenduse.</p>
28	<p>4. KOV-ide kokkulepe ei tohi olla lapse hariduse eelduseks</p> <p>EPIKoda mõistab vajadust korrastada KOV-ide vahelist rahastamist ja koostööd. Samas ei tohi lapse hariduse tegelik kättesaadavus sõltuda sellest, kas kaks omavalitsust jõuavad omavahel rahastamise küsimuses kokkuleppele. Käesoleva eelnõu kontekstis puudutab</p>	<p>Selgitame. Täiendatud seletuskirja. Eelnõuga ei muudeta elukohajärgse KOVi vastutust tagada kõigile õppimiskohustuslikele lastele, sõltumata nende hariduslikust erivajadusest, nõuetekohane ja tegelikult kättesaadav põhihariduse omandamise võimalus. Kui KOV jätab õpilasele vajaliku toe pakkumiseks elukohajärgses koolis võimalused loomata, peab KOV leidma lapsele nõuetekohase</p>

<p>see formaalhariduse kättesaadavust, kuid samade murekohtadega puutub kokku ka huvihariduse valdkond.</p> <p>KOV-ide omavaheline arvlemis- või rahastamisvaidlus ei tohi takistada lapse õppimist talle sobivas koolis ega lükata sobiva lahenduse leidmise koormust lapsevanemale. Samuti peab lapse haridusliku erivajaduse ja nõustamismeeskonna soovitusel arvestamine olema KOV-i otsustamisel selgelt tagatud. Hindamisel tuleb arvestada lapse vajadusi, kooli tegelikku võimekust vajalikku tuge pakkuda, õppekeskkonna sobivust, koolitee pikkust ja turvalisust ning kooli vahetamise võimalikku mõju lapse heaolule ja arengule. Samuti tuleb arvestada muude tugiteenuste tagamist nii koduomavalitsuse kui ka õpet pakkuvas omavalitsuses (nt tugiisikuteenus, lapsehoiuteenus vms). EPIKoja 2025. a läbiviidud hoiuvõimaluste küsitluses on välja toodud just lastevanematelt erinevaid murekohti, sh seda, et KOV ei paku lahendust olukordades, kus laps käib sobivas erirühmas/koolis mujal, kuid sissekirjutus ei kattu tegeliku viibimiskohaga. Sama küsitlus näitab ka, et kui transpordikorralduse koormus nihkub perele, kasvab vanemate koormus (nt vähendatakse töökoormust, kui KOV lahendust ei taga). Selle murega pöördatakse EPIKoja poole tihti, mis toob selgelt välja probleemid KOV-ide vahelises arvlemises ja sotsiaal- ning haridussüsteemide killustatuses.</p> <p>EPIKoja ettepanek:</p> <p>Täiendada eelnõu viisil, mis sätestab selgelt, et KOV-ide vaheline rahastamise või arvlemise kokkulepe ei tohi olla lapsele sobiva hariduse, vajalike tugiteenuste</p>	<p>ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse teises koolis, vajaduse korral koostöös teise KOVi või koolipidajaga.</p> <p>KOVide vaheline rahastamis- või arvlemisküsimus ei vabasta elukohajärgset KOVi sellest kohustusest ega saa jääda lapse või tema pere kanda. Samuti ei piisa KOVi kohustuse täitmiseks üksnes formaalse koolikoha olemasolust – õppimisvõimalus peab olema konkreetse lapse vajadusi arvestades nõuetekohane ja tegelikult kättesaadav.</p>
--	--

	<p>ega transpordi tagamise eelduseks. Kui lapse vajadustele vastavat haridust ei ole võimalik korraldada elukohajärgses KOV-is, peab lapse elukohajärgne KOV koostöös teiste KOV-ide ja haridusasutustega tagama sobiva lahenduse ning korraldama või hüvitama sellega seotud vajalikud transpordi- ja muud kulud.</p> <p>Otsustamisel tuleb lähtuda eelkõige lapse ja pere vajadustest ja heaolust, arvestades ka vajalike tugiteenuste tegelikku kättesaadavust nii elukohajärgses kui ka õpet pakkuvas KOV-is. KOV-ide omavaheline rahastamisvaidlus tuleb lahendada KOV-ide tasandil ning see ei tohi jääda lapse ega tema pere kanda ega takistada lapse õigust saada talle sobivat haridust ja vajalikku tuge.</p> <p>EPIKoda toetab eesmärki tagada igale lapsele võimalus saada põhiharidust, kuid koolikoha olemasolu ei ole piisav, kui laps ei saa selles koolis oma vajadustele vastavat haridust ning vajalikke tugiteenuseid.</p> <p>Seetõttu on meie seisukoht, et eelnõu tuleb täpsustada nii, et:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. elukohajärgse koolikoha tagamine hõlmaks ka lapse vajadustele vastava õppe ja toe tegelikku kättesaadavust; 2. kui vajalikku õpet ei ole elukohajärgses KOV-is võimalik korraldada, oleks üheselt sätestatud vastutus sobiva lahenduse leidmise ja korraldamise eest; 3. säiliks selge seadusjärgne õigus transpordile või sõidukulude hüvitamisele juhul, kui lapse vajadustele vastavat õpet saab pakkuda teises KOV-is; 	
--	--	--

	<p>4. KOV-ide omavaheline kokkulepe ei saaks olla lapse hariduse tegeliku kättesaadavuse eelduseks;</p> <p>5. lapse haridusliku erivajaduse ja nõustamismeeskonna soovitus arvestamine oleks otsuste tegemisel sõnaselgelt tagatud.</p> <p>EPIKoda peab vajalikuks, et Haridus- ja Teadusministeerium hindaks sisuliselt kavandavate muudatuste mõju haridusliku erivajadusega lastele ja nende peredele eraldi, et muudatuste rakendamisel ei tekiks olukorda, kus formaalselt on koolikoht tagatud, kuid lapsele sobiv haridus ja vajalik tugi ei ole tegelikult kättesaadavad.</p>	
Eesti Linnade ja Valdade Liit		
29	<p>Haridus- ja Teadusministeerium esitas Eesti Linnade ja Valdade Liidule (edaspidi ELVL) 19.08.2026 kooskõlastamiseks põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning erakooliseaduse muutmise seaduse eelnõu. ELVL jättis eelnõu 09.09.2026 eelnõude infosüsteemis kooskõlastamata. Käesolevaga esitame mittekõskõlastamise põhjendused ja ettepanekud eelnõu täiendamiseks. ELVL küsis eelnõu kohta kohalikest omavalitsustest seisukohta. Valdav osa arvamuse esitanud omavalitsustest on seisukohal, et eelnõuga kavandatu ei ole praegusel kujul piisavalt selge ega rakendatav. Muudatuse eesmärk viia regulatsioon kooskõlla põhiseaduse ja Riigikohtu seisukohtadega on mõistetav. Samas ei ole esitatud materjalidest näha piisavat mõjuanalüüsi, kuidas muudatus mõjutab omavalitsuste finantskohustusi, koolivõrgu toimimist, lapsevanemate koolivaliku vabadust ning riigi ja omavalitsuste vastutuse jaotust.</p>	<p>Selgitame. Eelnõud on täiendatud. Eelnõu § 98 lõike 2 eesmärk on tagada juba teise KOVi munitsipaalkoolis õppivate õpilaste senise õppekorralduse jätkumine. Üleminekusäte ei kohusta KOVi hindama kõiki teise KOVi munitsipaalkoolis õppivaid õpilasi. Seaduse jõustumisel eeldatakse, et elukohajärgne KOV täidab nende suhtes oma ülesannet senise kooli kaudu. Hindamine on vajalik üksnes juhul, kui KOV soovib tuvastada, et tagab konkreetsele õpilasele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse oma munitsipaalkoolis ning lõpetada sellest tulenevalt teise KOVi tegevuskulude katmises osalemise. Seetõttu ei saa halduskoormust samastada kõigi 8956 teise KOVi munitsipaalpõhikoolis õppiva õpilase kohustusliku ümberhindamisega. Mõistame, et suure õpirändega KOVides võib ka selliste juhtumite hindamine olla töömahukas. Hindamiskohustuse ulatus sõltub siiski sellest, kui paljude õpilaste puhul soovib KOV senist tegevuskulude katmise korraldust muuta.</p>

<p>Enne eelnõuga edasist menetlemist on vajalik eelnõud ja seletuskirja oluliselt täiendada järgmistes aspektides.</p> <p>1. Üleminekuaeg juba teises kohaliku omavalitsuse koolis õppivate õpilaste korral</p> <p>Seletuskirja järgi õppis 2025/2026. õppeaastal 24 827 õpilast KOVis, mis ei ole rahvastikuregistri järgi nende elukoht, seejuures 12 628 neist põhikooliastmes (neist omakorda munitsipaalkoolides 8956 õpilast). Eelnõu sätestab, et õpilase suhtes, kes käesoleva seaduse jõustumise ajal on õppimiskohustuslik ja omandab põhiharidust teise valla või linna munitsipaalkoolis, loetakse, et tema elukohajärgne vald või linn täidab käesoleva seaduse § 7 lõikes 2 nimetatud ülesannet selle munitsipaalkooli kaudu välja arvatud juhul, kui elukohajärgne vald või linn on hinnanud ja tuvastanud, et tagab õpilasele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse oma munitsipaalkoolis. Õppimisvõimaluse nõuetekohasuse ja tegeliku kättesaadavuse hindamisel arvestamiseks omavalitsus hindab viie kriteeriumi järgi hiljemalt 01.09.2027. Eeldades, et seaduseelnõu võetakse vastu 2026. a jooksul, siis omavalitsusel tuleb hinnata neid juba teise KOV-i munitsipaalkoolis õppivaid õpilasi, kelle puhul ta soovib senise tegevuskulude katmise lõpetada. Suure õpirändega omavalitsustes võib see siiski tähendada sadade või isegi tuhandete üksikjuhtumite hindamist lühikese aja jooksul. Sisuliselt tähendab see juba kujunenud olukorra tagantjärele hindamist ja siis vastavate haldusotsuste tegemist. ELVL-i hinnangul on sellise hindamise läbiviimine kaheksa kuu jooksul ebarealistlik ajaliselt ja inimressurssi mõttes.</p>	<p>Eesti Linnade ja Valdade Liidu 26.05.2026 kirjas nr 2-2/118 esitatud seisukoht annab aluse hinnata ka KOVide võimalikku valmisolekut kokkulepete sõlmimiseks. ELVLi andmetel pooldas 2025. aasta sügisel läbiviidud küsitluses ligikaudu kaks kolmandikku KOVidest senise süsteemi jätkumist või üksnes väiksemaid tehnilisi muudatusi. Kuna kehtiva süsteemi kohaselt osaleb õpilase elukohajärgne KOV teise KOVi munitsipaalkoolis õppiva õpilase tegevuskulude katmises, võib sellest järeldada, et valdav osa KOVidest peab teise KOVi koolis õppivate õpilaste tegevuskulude katmist põhimõtteliselt vajalikuks ning on seega eelduslikult valmis ka vastavate kokkulepete sõlmimiseks. Küsitluse tulemused ei võimalda siiski ette näha, millistel tingimustel ja milliste konkreetsete juhtumite puhul KOVid kokkuleppeid sõlmivad. Seetõttu ei ole võimalik KOVide tulevast käitumist täpselt prognoosida.</p> <p>Eelnõu ei sätesta hindamiseks üldist lõpptähtaega. Kui KOV ei ole hinnanud ja tuvastanud nõuetekohase ning tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse olemasolu oma munitsipaalkoolis, loetakse ta jätkuvalt oma ülesannet senise kooli kaudu.</p> <p>Ettepanekut säilitada kõigi juba õppivate õpilaste suhtes senine automaatne arvlemiskord HTM ei toeta, sest eelnõu eesmärk on siduda KOVide vaheline tegevuskulude katmine elukohajärgse KOVi haridusülesande täitmisega.</p> <p>ELVLi ettepanekud, millega soovitakse korraga suurendada KOVide autonoomiat, kuid samal ajal kehtestada riigi tasandil üksikasjalikud menetlusjuhised, vormid, kulumudelid ja automaatsed asendusreeglid, ei ole omavahel täielikult kooskõlas. KOVi otsustusruumiga peab kaasnema ka vastutus ülesande</p>
--	---

<p>Eelnõus loetletud hindamiskriteeriumid (kooliteekond, õppekeskkond, arenguvõimalused, pereliikmete koolikoht, kooli vahetamise mõju) on sõnastatud üldiselt ning jätavad omavalitsustele, kuid ka õpilase seaduslikele esindajatele, ulatusliku sisustusruumi. Kui õpilase seadusliku esindaja ning omavalitsusüksuse või kahe omavalitsusüksuse hinnangud hindamiskriteeriumite sisustamisele on erinevad, siis võib eeldada vaidlusi tekitavat olukorda. Eelnõu või seletuskiri ei selgita rahvastikuregistri järgse omavalitsusüksuse hindamismenetluse läbiviimise või vormistamise juhised, mis on omakorda vaidluskohaks nii õpilase seadusliku esindaja ja rahvastikuregistri järgse omavalitsusüksuse või kahe omavalitsusüksuse vaheliste õiguste ja kohustuste mõistmisel. Selgusetu on ka lisaõppe pakkumisega seonduv – kas KOV on täitnud õppimiskohustuslikule noorele õppimisvõimaluse tagamise kohustuse. Õpilase õppe jätkumine ei tohi sõltuda sellest, kas omavalitsused jõuavad ettenähtud ajaks rahalisele kokkuleppele ning seetõttu teeme ettepaneku juba õppivate õpilaste osas jätta kehtima senine regulatsioon. Kui eelnõuga liigutakse edasi, siis tulevikku suunatud otsuse jaoks tuleks täpsustada kas õigusaktis toodud sõnastusi või täiendavate suuniste või meetoodilise juhendi väljatöötamist Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt, mis aitaks omavalitsustel hinnangut ühetaoliselt ja vaidlustele vähem avatult kohaldada. Samuti võiks kaaluda mõistliku tähtaja kehtestamist, mille jooksul elukohajärgne omavalitsus peab hinnangu andma, et vältida pikaajalist ebaselgust nii koolipidaja kui ka lapsevanema jaoks.</p>	<p>õiguspärase, tulemusliku ja põhjendatud täitmise eest. Põhiseaduse § 154 lõige 1 ei taga KOVile üksnes õigust teha otsuseid, vaid ka õigust korraldada kohaliku elu küsimuste lahendamist omal vastutusel. Eelnõus sätestatakse õppimisvõimaluse nõuetekohasuse ja tegeliku kättesaadavuse hindamise sisulised piirid ning asjaolud, mida KOV peab otsustamisel arvestama. Seaduse ülesanne on määrata kindlaks otsustamise eesmärk, olulised kriteeriumid ja isikute õiguste kaitseks vajalikud nõuded, mitte kirjutada KOV-ile üksikasjalikult ette hindamismenetluse iga samm, kasutatavate dokumentide vorm või otsuse vormistamise tehniline lahendus. Selline üksikasjalik riiklik menetlus- ja vormistusregulatsioon oleks põhjendamatult ülereguleerimine ning ei oleks kooskõlas eelnõu eesmärgiga suurendada KOVide enesekorraldusõigust ja vastutust oma haridusülesande täitmise korraldamisel. KOV on iseseisev avaliku võimu kandja, kellele peab jääma võimalus kujundada menetlus oma töökorraldust, kohalikke olusid ja juhtumi eripära arvestades. KOV võib vajaduse korral kehtestada selleks oma sisemise menetluskorra, töövoos või dokumendivormid. ELVL kirjeldab eelnõust tulenevat kohustust liiga laialt. Eelnõu ei kohusta KOVi hindama. Vastupidi, PGS § 98 kavandatava lõike 2 lähtekoht on olemasoleva olukorra jätkumine: sellise õpilase puhul loetakse, et elukohajärgne KOV täidab oma ülesannet senise kooli kaudu. Hindamine on vajalik üksnes juhul, kui elukohajärgne KOV soovib sellest eeldusest kõrvale kalduda ja lõpetada tegevuskulude katmises osalemise. Seetõttu ei ole õige lähtuda sellest, et KOV peab hindama tuhandeid üksikjuhtumeid. Hindamise maht sõltub KOVi enda otsusest, kui paljude õpilaste puhul soovitakse senist tegevuskulude katmise korraldust muuta. Eelnõud ja seletuskirja on täiendatud lisaõppe osas.</p>
--	---

		<p>Kriteeriumide teatav avatus on vältimatu. Küsimust, kas konkreetne õppimisvõimalus on lapsele tegelikult kättesaadav, ei saa ammendavalt lahendada kilomeetrite või minutite piirmääraga. Seetõttu on sisuliselt põhjendatud arvestada eelnõus kooliteed, õppekeskkonda, lapse arengu toetamise võimalusi, õdede-vendade õppimist ning koolivahetuse mõju. Need on ka kooskõlas PGS-i üldise põhimõttega, mille järgi peab haridus olema kättesaadav sõltumata elukohast või hariduslikust erivajadusest ning kool peab arvestama õpilase vajadustega.</p> <p>Seletuskirja või eelnõud täiendatud lisaõppe osas.</p>
30	<p>2. Kokkuleppe mittesaavutamise tagajärjed</p> <p>Eelnõu kohaselt peavad omavalitsused teise omavalitsuse munitsipaalkooli kaudu haridusülesande täitmisel kokku leppima tegevuskulu suuruses ja arveldamise korras. Eelnõu ei anna aga vastust, mis saab juhul, kui kokkulepet ei saavutata. Ka seletuskirjas on puudu selgitus, millised on omavalitsusüksuste käsutuses olevad õiguskaitsevahendid kui kokkulepet ei saavutata – seda nii olukorras kui elukohajärgne omavalitsusüksus on samal ajal PGS § 7 lõike 2 või § 7¹ lõike 2 tähenduses oma ülesande faktiliselt täitnud teise omavalitsuse kooli kaudu (nt puuduva õppekoha tõttu oma munitsipaalkoolis) kui ka olukorras, kus omavalitsusüksus leiab, et on vastava kohustuse täitnud oma haldusterritooriumil asuva munitsipaalkooli kaudu kuid õpilane õpib või soovib õppida teise omavalitsusüksuse munitsipaalkoolis. Selguse puudumine võib süvendada, mitte lahendada, seletuskirjas kirjeldatud senist vaidluste probleemi. Eriti problemaatiline on olukord, kus kooli pidaval omavalitsusel ei ole võimalik õpilase õppimist</p>	<p>Selgitame. HTM ei pea põhjendatuks sätestada üleriigilist automaatset asendusreeglit, mille järgi tekiks kokkuleppe puudumisel seadusest vahetu ja ühetaoline maksekohustus. Selline lahendus vähendaks oluliselt KOV-ide motivatsiooni ja võimalust kujundada kohalikele oludele vastav koostöökord ning võiks sisuliselt taastada automaatse sundarveldamise probleemi, mille kõrvaldamiseks eelnõu on koostatud.</p> <p>Kokkuleppe mittesaavutamine ei vabasta elukohajärgset KOVi tema seadusest tuleneva haridusülesande täitmisest. KOV peab hindama, millisel õiguspärasel viisil ta tagab lapsele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse, ning kui ta otsustab täita ülesannet teise KOVi munitsipaalkooli kaudu, peab ta saavutama kooli pidava KOViga tegevuskulu suuruse ja katmise korra kokkuleppe. Läbirääkimiste pidamine ja toimiva lahenduse leidmine on osa KOVi enda korraldusvastutusest, mida ei ole põhjendatud nihutada automaatselt riigi tasandile.</p> <p>Kavandatava PGS § 7 lõike 2 järgi saavad KOV tulevikku suunatud juhtumites kokkuleppe teha enne seda, kui teise KOVi kooli kaudu ülesannet täitma hakatakse, ning kokkuleppe saab hõlmata kohe ka tegevuskulu suurust ja maksmise korda. Kui kokkulepet ei</p>

<p>maksmata arve tõttu lõpetada, kuid õpilase elukohajärgne omavalitsus ei ole kohustatud kulusid hüvitama. Sellisel juhul jäävad teise omavalitsuse elaniku hariduskulud kooli pidava omavalitsuse ja tema maksumaksjate kanda. ELVL leiab, et kokkuleppevabadus saab toimida üksnes siis, kui seaduses on olemas selge varumehhanism juhuks, kui kokkulepet ei saavutata. Seda küsimust ei saa jätta üksnes seletuskirja, rakendusjuhendi või kujuneva halduspraktika lahendamisele. Varumehhanismi korral peab olema tagatud selgus vähemalt järgmistest küsimustest: 1) milline omavalitsus vastutab tegevuskulude katmise eest kokkuleppe puudumisel; 2) millises ulatuses ja millise tähtsusega jooksul tuleb kulud katta; 3) kuidas rahastatakse õpilase õppimist vaidluse lahendamise ajal; 4) millises korras ning kelle poolt lahendatakse omavalitsuste vaheline vaidlus; 5) millised on kooli pidava omavalitsuse õigused juhul, kui õpilase elukohajärgne omavalitsus kulude katmises ei osale. Kokkuleppe puudumisel tuleb seaduse alusel kohaldada ajutist ühtset arvestuslikku määra ning tagada tegevuskulude katmine kuni vaidluse lõpliku lahendamiseni.</p>	<p>saavutata, siis järelikult ei saa elukohajärgne KOV täita oma ülesannet teise KOVi kooli kaudu (vt nt ka PGS § 7 lg 2²). Nagu öeldud, siis tuleb igal juhul tal enda munitsipaalkoolis koht tagada.</p> <p>Olukorras kui KOV otsustab just vabadele kohtadele vastu võtta teise KOVi õpilasi ka olukorras, kui kokkulepet selleks ei ole või ei saavutata, siis ei ole tal teise KOVi vastu tegevuskulu osas nõudeõigust.</p> <p>PGS § 98 lõige 2 ei kehtesta üleminekuajaks eraldi tegevuskulude katmise korda, vaid määrab kindlaks, millal loetakse elukohajärgne KOV oma põhihariduse tagamise ülesannet jätkuvalt täitvaks teise KOVi munitsipaalkooli kaudu. Kui elukohajärgne KOV ei ole hinnanud ja tuvastanud, et ta tagab õpilasele nõuetekohase ning tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse oma munitsipaalkoolis, loetakse ülesanne täidetuks senise kooli kaudu. Sel juhul kohaldub PGS § 83 üldine regulatsioon ning KOVid peavad kokku leppima tegevuskulude suuruses ja tasumise korras.</p> <p>Kui elukohajärgne KOV teeb § 98 lõikes 2 nimetatud hindamise ja tuvastamise, ei kohaldu enam üleminekusättest tulenev eeldus ülesande täitmise kohta teise KOVi kooli kaudu. Seega ei tulene elukohajärgsele KOVile ka sellest sättest kohustust senise kooli tegevuskulude katmises osaleda. Üleminekusätte rakendamine ei eelda seega KOVide kokkulepet selle üle, kas elukohajärgne KOV täidab ülesannet senise kooli kaudu. Selle määrab § 98 lõige 2. Tegevuskulude suuruses ja tasumise korras lepatakse kokku § 83 alusel samadel alustel nagu muudel juhtudel.</p>
---	--

		Kui seadus paneb KOVidele kohustuse leppida kokku tegevuskulude katmises, kuid kokkulepet ei saavutata, on tegemist avalik-õigusliku vaidlusega.
31	<p>3. Tegevuskulude arvestamise ühtsed alused</p> <p>Eelnõuga tunnistatakse kehtetuks senised tegevuskulude arvestamise sätted, kuid nende asemele ei looda uut ühtset arvestusmudelit. Kui tegevuskulude sisu ja suurus jäävad täielikult omavalitsuste kokkuleppe küsimuseks, võivad üle Eesti kujuneda väga erinevad arvestusviisid. See suurendab vaidluste hulka ja muudab omavalitsuste kulud raskesti prognoositavaks. Ühised alused on võimalik kokku leppida aga ei saa pidada realistlikuks, et see toimub poole aasta jooksul. Teeme ettepaneku võtta täiendav aeg, et ühiselt ühtlustada arusaamist: - tegevuskulude hulka arvatavad ja mittearvatavad kulud; - kulude arvestamise ühtne metoodika; juba riigieelarvest või KOV-i tulubaasi kaudu rahastatud kulude arvesse võtmine; arvestuslik määr või piirmäär, mida rakendatakse kokkuleppe puudumisel; suuremat tuge vajavate õpilaste tegevuskulude arvestamise erisused; erakoolide tegevuskulude rahastamise alused pärast senise piirmäära kaotamist. Suuremat tuge vajava õpilase õpetamise tegelik kulu võib väiksema klassi, abiõpetaja, tugispetsialistide, kohandatud õppekeskkonna ja muude teenuste tõttu olla tavapärasest oluliselt suurem. Üldise keskmise määra rakendamine ei pruugi neid kulusid katta ning võib muuta selliste õpilaste vastuvõtmise koolipidajale ebamõistlikult koormavaks. Teeme ettepaneku sisuliselt analüüsida riikliku õpilase elukohapõhise</p>	<p>Selgitame. Seletuskirja täiendamine tulubaasi eelnõuga.</p> <p>Eelnõu teadlik eesmärk on loobuda seadusest tulenevast ühetaolisest tegevuskulu mudelist ja jätta KOVidele võimalus kujundada kokkulepe vastavalt konkreetsele koostööle. Just KOVi võimalus mõjutada ülesande täitmise viisi ja kulude kujunemist on põhiseaduslikult oluline. Riigikohus rõhutas, et kohaliku ülesande puhul peab KOVile jääma otsustusruum ning probleemne on kohustus rahastada teise KOVi kooli ilma kokkuleppe ja kaasaraäkimise õigusega.</p> <p>HTM ei pea põhjendatuks kehtestada KOVide vahelisele tegevuskulude katmisele üleriigilist kohustuslikku arvestusmäära. Eelnõu teadlik valik on siduda tegevuskulu suurus KOVide kokkuleppega, sest tegevuskulu puudutab ülesande täitmiseks kasutatavat konkreetset koostöökorraldust. Ühtne riiklik määr vähendaks KOVide võimalust arvestada kohaliku koolivõrgu ja kokkuleppe tegelikke asjaolusid ning muudaks kokkuleppepõhisuse sisutühjaks.</p> <p>KOVide vahelise kohustusliku arvestusmäära kaotamine ei tähenda siiski õppekoha tegevuskulu piirmäära kaotamist erakoolide tegevuskulutoetuse arvestamisel. Eelnõuga täiendatakse erakooliseaduse § 22³ lõikega 8¹ ja lõike 8 punkti 2 muudetakse selliselt, et viide kehtiva PGS § 83 lõike 7 alusel kehtestatavale piirmäärale asendatakse viitega sama paragrahvi uue lõike alusel kehtestatavale regulatsioonile. Õppekoha tegevuskulu piirmäär kavandatakse edaspidi sätestada Vabariigi Valitsuse määrusega ning</p>

	<p>tasaarveldussüsteemi võimalust. Selline lahendus vähendaks vajadust sadade omavalitsustevaheliste arvete ja üksikkokkulepete järele. Uue süsteemi rakendamine eeldab aga kogu üldhariduse rahastamise ja vastutuse terviklikku käsitlemist ning selleks vajalike vahendite kavandamist riigieelarves.</p>	<p>see jääb üheks eraüldhariduskooli tegevuskulutoetuse arvutamise aluseks. KOVi võivad soovi korral kasutada sama piirmäära või selle arvutuspõhimõtet oma omavahelistes kokkulepetes orientiirina, kuid see ei ole neile kohustuslik.</p>
32	<p>4.Üldkeskhariduse rahastamisel riigi ja omavalitsuste vastutus</p> <p>Eelnõu ei lahenda üldkeskhariduse korraldamise ja rahastamisega seotud vastutuse jaotust. Omavalitsuste jaoks jääb ebaselgeks, millal loetakse KOV üldkeskhariduse kättesaadavuse tagamise kohustus täidetuks ning millal tekib kohustus osaleda teise omavalitsuse munitsipaalgümnaasiumi tegevuskulude katmises. Praeguse käsitluse järgi ei teki õpilase elukohajärgsel omavalitsusel arveldamiskohustust juhul, kui õpilane õpib riigigümnaasiumis. Kui sama õpilane valib teise omavalitsuse munitsipaalgümnaasiumi, võib koduvallal tekkida kohustus tegevuskulude katmises osaleda. Selline erinevus vajab läbirääkimist ja sisulist põhjendust. Arvestades keskhariduse vastutuse osas paralleelselt toimuvaid tegevusi, siis tuleks selgelt kokku leppida, millise ajakavaga selle teema osas liigutakse. Kooskõlastamiseks saadetud eelnõus ja seletuskirjas tuleks vähemalt täpsustada: - kuidas arvestatakse KOV-i vajalike gümnaasiumikohtade arvu; - kuidas mõjutavad seda riigigümnaasiumides õppivad õpilased; kuidas arvestatakse kutseõppeasutusse siirduvaid õppijaid; milline on KOV-i vastutus juhul, kui tema territooriumil gümnaasiumi ei ole; kuidas tagatakse riigi- ja munitsipaalgümnaasiumide võrdne</p>	<p>Selgitame. Eelnõu järgi ei teki õpilase elukohajärgsel KOVi arveldamiskohustust gümnaasiumiõpilase puhul kahel juhul: 1) kui õpilane õpib riigigümnaasiumis või kutsekoolis 2) kui elukohajärgne KOV peab munitsipaalgümnaasiumi kohti lähtuvalt tema õpilaste arvust (vt ka kehtiva PGS § 7 lg 2²).</p> <p>Teise KOVi munitsipaalgümnaasiumi tegevuskulude katmise vajaduse hindamiseks võrreldakse KOVi elanikest gümnaasiumiõpilaste arvu tema enda munitsipaalgümnaasiumis loodud õppekohtade arvuga. Kui õppekohti on vähemalt sama palju kui õpilasi, on KOV oma panuse täitnud ega pea teise KOVi tegevuskulusid katma. Kui õppekohti on vähem, täidab KOV puuduva osa oma ülesandest teise KOVi munitsipaalgümnaasiumi kaudu, osaledes vastavas ulatuses selle tegevuskulude katmises.</p>

	<p>rahastamine; milline kaasarákimisõigus on teenust rahastaval omavalitsusel teise omavalitsuse pakutava teenuse mahu, sisu ja jätkusuutlikkuse üle. Kui üldkeskhariduse kättesaadavuse tagamist käsitatakse riigi ülesandena, peab riik tagama ka selle ülesande täitmiseks selge ja ühetaolise rahastamismudeli sõltumata kooli pidajast.</p>	
33	<p>5.Mõjuanalüüsi puudulikkus ja jõustumine</p> <p>Eelnõu jätab lahendamata mitu rakendusküsimust ning kavandatud lahenduse haldus- ja finantsmõju on alahinnatud. Kavandatud üleminek kohustuslikult arvlemiselt kokkuleppepõhisele mudelile toob kaasa olulise halduskoormuse kasvu ning finantsriski just neile omavalitsustele, kes peavad koole, milles õpib arvestataval hulgal teiste omavalitsusüksuste haldusterritooriumil elavaid lapsi. Kokkuleppepõhine mudel nõuab omavalitsustelt õpilaste elukoha- ja koolivahetuste pidevat jälgimist, andmete vahetamist, õppimisvõimaluste hindamist, läbirääkimiste pidamist ning kokkulepete sõlmimist ja haldamist. Eelnõu mõju sõltub otsustavalt sellest, kas ja millises ulatuses omavalitsusüksused on valmis edaspidi kokkuleppeid sõlmima. Seni on laste elukohajärgsed omavalitsused osalenud kehtiva PGS § 83 lõike 1 alusel kohustuslik teise omavalitsusüksuse koolide tegevuskulude katmises. Eelnõu jõustumisel see kohustus kaob juhul, kui vastav omavalitsus on ise oma elanikele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse taganud ega soovi tegevuskulude katmises kokkuleppel osaleda. Haridustoetus (nn</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Selgitame.</p> <p>Seletuskirja punktides 6.1.1–6.1.3 on käsitletud muudatuse mõju KOVide tuludele ja kuludele, halduskoormusele ning õpilaste koolivalikule. Mõju ulatus sõltub sellest, millises mahus KOVid jätkavad tegevuskulude katmises osalemist kokkuleppe alusel. Täpne rahaline mõju ja sõlmitavate kokkulepete arv ei ole praegu teada, sest need sõltuvad KOVide tulevastest otsustest ning kokkulepete tingimustest. Muudatusega võivad väheneda eelkõige nende KOVide kulud, kes on oma haridusülesande täitnud, ning nende KOVide tulud, kelle koolides õpib palju teiste KOVide lapsi. Samuti võib kokkulepete sõlmimine ja haldamine suurendada KOVide töökoormust.</p> <p>Vanema koolivaliku ulatuse võimalikku mõju põhikooli osas on selgitatud seletuskirja punktides 3.3 ja 6.1.2. Muudatus ei tähenda iseenesest hariduspõhiõiguse rikkumist. Elukohajärgne KOV peab jätkuvalt tagama lapsele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse, kuid vanema õigus valida kooli ei anna õigust nõuda, et KOV rahastaks õppimist vanema valitud teise KOVi koolis, kui KOV on oma ülesande täitnud.</p> <p>PGS § 27 lõiget 3 ei muudeta, sest see reguleerib gümnaasiumisse vastuvõttu, mitte põhikooli valimist. Munitsipaalgümnaasiumi pidav KOV otsustab ise, kas ja kui palju gümnaasiumikohti ta loob. Juba loodud õppekohtadele kandideerimisel peab aga tagama</p>

	<p>pearaha) küll järgneb õpilasele, kuid seletuskirja enda kohaselt ei kata haridustoetus tegevuskulusid täies mahus – need on eraldi kirjeldatud kululiik, mille katmiseks arvlemine seni on ette nähtud.</p> <p>Seletuskiri on jättnud täielikult analüüsimata senise kohustusliku arvlemise kehtetuks tunnistamise mõju senisele transpordikorraldusele, sh seda reguleerivatele omavalitsusüksuste vastavatele kordadele ja finantskohustustele. Samuti on seletuskirjas analüüsimata kuidas kokkuleppevabadus mõjutab õpilase seadusliku esindaja tegelikku valikuvõimalust kooli valikul.</p> <p>Eelnõu § 1 punktiga 3 sõnastatakse PGS § 27 lõike 1 teine lause järgmiselt: „Seadusliku esindaja jaoks on õppimiskohustuslikule isikule kooli valik vaba elukohajärgse valla või linna munitsipaalkoolide vahel ning nende teise valla või linna munitsipaalkoolide vahel, mille pidaja otsustab võtta vastu elukohajärgse valla või linna õppimiskohustusliku isiku või mille kaudu elukohajärgne vald või linn täidab käesoleva seaduse § 7 lõikest 2 tulenevat ülesannet, kui soovitud koolis on vaba õppekoht.“. Seletuskirjas (lk 12-14) on selgitatud järgmist: „Vanem saab jätkuvalt taotleda lapse vastuvõttu teise KOVi kooli, kui kooli pidav KOV seda võimaldab. /.../Vaba õppekoha olemasolul säilib vanema õigus valida kool elukohajärgse KOVi munitsipaalkoolide ja teise KOVi koolide vahel. Teise KOVi munitsipaalkooli on võimalik valida siis, kui kooli pidav KOV on otsustanud selliseid õppekohti pakkuda või kui elukohajärgne KOV tagab PGS § 7</p>	<p>kõigile võrdsed võimalused. See ei kohusta KOVi looma teiste KOVide õpilaste jaoks täiendavaid õppekohti ega tähenda, et elukohajärgne KOV peab automaatselt nende tegevuskulusid katma.</p> <p>Põhikoolis muudab eelnõu vanema koolivaliku ulatust. Seda ja muudatuse võimalikku mõju on selgitatud seletuskirja punktides 3.3 ja 6.1.2. Muudatus ei tähenda iseenesest hariduspõhiõiguse rikkumist. Elukohajärgne KOV peab jätkuvalt tagama lapsele nõuetekohase ja tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse, kuid vanema õigus valida kooli ei anna õigust nõuda, et KOV rahastaks õppimist vanema valitud teise KOVi koolis, kui KOV on oma ülesande täitnud.</p> <p>PGS § 27 lõiget 3 ei muudeta, sest see reguleerib gümnaasiumisse vastuvõttu, mitte põhikooli valimist. Munitsipaalgümnaasiumi pidav KOV otsustab ise, kas ja kui palju gümnaasiumikohti ta loob. Juba loodud õppekohtadele kandideerimisel peab aga tagama kõigile võrdsed võimalused. See ei kohusta KOVi looma teiste KOVide õpilaste jaoks täiendavaid õppekohti ega tähenda, et elukohajärgne KOV peab automaatselt nende tegevuskulusid katma.</p> <p>PGS § 48 lõike 3 kehtetuks tunnistamine ei vabasta KOVi kohustusest tagada haridusliku erivajadusega lapsele nõuetekohane õppimisvõimalus ja vajalik tugi. Põhiharidust omandava lapse koolisõidu korraldamise kohustus tuleneb HaS § 7 lõike 2 punktist 8¹. See hõlmab ka haridusliku erivajadusega lapsi.</p> <p>Transpordilahendus peab olema lapse jaoks tegelikult kasutatav, arvestades tema individuaalseid vajadusi.</p> <p>Eelnõud on täiendatud PGS § 83 lõigetega 1¹–1³, mis sätestavad tegevuskulude arvestamiseks vajalike andmete töötlemise alused, andmekategooriad, allikad ja säilitamise tähtaja. Muudatus ei näe ette uue andmekogu loomist. Erakoolide vastuvõtu- ja</p>
--	--	---

	<p>lõikes 2 nimetatud õppimisvõimaluse kokkuleppel teise KOViga selle KOVi munitsipaalkooli kaudu.“. Samas on seletuskirjas (lk 16-17) öeldud ka järgmist: „Munitsipaalgümnaasiumi pidamisel tuleb siiski arvestada PGS § 27 lõikega 3. Gümnaasiumisse vastuvõtt toimub kooli kehtestatud tingimustel ning õpilaste teadmiste ja oskuste hindamise alusel. Seetõttu ei saa munitsipaalgümnaasiumi pidav KOV välistada teiste KOVide õpilaste kandideerimist ja vastuvõtmist üksnes nende elukoha tõttu. Samuti ei tähenda teiste KOVide õpilaste vastuvõtmine munitsipaalgümnaasiumisse automaatselt, et nende õpilaste elukohajärgsed KOVid peavad osalema selle kooli tegevuskulude katmises. Säte ei pane kooli pidavale vallale või linnale uut ülesannet võtta vastu teiste valdade või linnade elanikest õpilasi ega luua neile õppekohti.“ Eelnõu seletuskirjas toodud selgitused on vastuolulised ning seega jääb arusaamatuks, kas KOV id on kohustatud oma koolidesse vastu võtma ka teiste KOV-ide lapsi. Ühelt poolt on väidetud, et kooli pidav KOV saab ise otsustada, kas võtab kooli vastu ka teiste KOV-ide elanikke ning KOV-il ei teki kohustust võtta vastu teiste valdade või linnade elanikest õpilasi ega luua neile õppekohti. Samas on öeldud, et kooli pidav KOV ei saa välistada teiste KOV-ide laste kandideerimist, lisaks ei muudeta eelnõuga PGS § 27 lõiget 3 ning gümnaasiumisse vastuvõttu aluseid ei täpsustata. Palume selgitada, miks ei muudeta PGS § 27 lõiget 3? Sätte muutmata jätmine läheb vastuollu seaduse eelnõu sisuga. Seletuskirjas (lk</p>	<p>rahastamistingimusi ei muudeta, välja arvatud tegevuskulu piirmäära õigusliku aluse üleviimine erakooliseadusesse. Piirmäära senised arvutuspõhimõtted säilivad.</p> <p>ELVLi ettepanekut pikendada ettevalmistusaega on arvestatud osaliselt. Eelnõu kohaselt jõustuvad KOVide haridusülesannet ja tegevuskulude katmist puudutavad muudatused 1. jaanuaril 2028, mitte 1. septembril 2027. Jõustumisaeg on seotud eelarveaasta algusega ning võimaldab KOVidel ette valmistada oma eelarveid ja pidada kokkulepete sõlmimiseks läbirääkimisi. Eelnõus sätestatud üleminekukord vähendab juba teise KOVi koolis õppivate õpilaste puhul järskude rahastamismuutuste riski.</p>
--	--	--

	<p>14) on viidatud, et KOV-idele annab muudatus selgema aluse planeerida oma koolivõrku ja otsustada, millises ulatuses nad võtavad vabadele õppekohtadele vastu teise KOV i lapsi. Palume selgitada, kuidas on KOV-il võimalik oma koolivõrku planeerida, kui seletuskirjas väidetu kohaselt ei või KOV eelistada kooli vastuvõtul oma KOV-i elanikke? Sellisel juhul peaks KOV arvestama haridusvõrgu planeerimisel nii oma elanike kui ka teise KOVide elanikega. Juba täna täituvad mitmed õppekohad nt Tallinna munitsipaalkoolides teiste KOVides elavate õpilastega, kellele võib olla õppekoht tagatud juba oma elukoha munitsipaalkoolis. Eelnõu § 1 punktiga 6 tunnistatakse kehtetuks PGS § 48 lõige 3, mis reguleerib koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel kohast õppe korraldamist. Eelnõus ei ole piisavalt arvestatud hariduslike erivajadustega õpilastega. Kui vajalikku õpet või tuge elukohajärgses KOV-is ei ole, siis ei ole vanemal võimalik vabalt kooli valida, vaid valik sõltub sellest, kus on, arvestades õpilase erivajadusi, tagatud õpilasele vajalikud ja parimad tingimused. Muudatus mõjutab ka koolide vastuvõtukorraldust. Enne õpilase vastuvõtmist peab koolipidajal olema praktiline selgus, kes ja millistel alustel tema tegevuskulud katab. Praegune Eesti Hariduse Infosüsteemi perioodiline andmevahetus ei pruugi sellise korralduse jaoks olla piisav. Mõjuanalüüsis tuleb täiendavalt hinnata: 1) sõlmitavate kokkulepete ja puudutatud õpilaste eeldatavat arvu; 2) mõju kooli pidavate ja õpilaste elukohajärgsete</p>	<p>Vanema vabadust valida kooli ei piira lapse hariduslik erivajadus. Eelnõu kohaselt juhul, kui elukohajärgse omavalitsuse munitsipaalkoolis või teise omavalitsuse munitsipaalkoolis, mille pidaja otsustab võtta vastu elukohajärgse valla või linna õppimiskohustusliku isiku või mille kaudu elukohajärgne vald või linn täidab PGS § 7 lõikest 2 tulenevat ülesannet, on vabu kohti, siis õppimiskohustusliku õpilase vastuvõtmisest keelduda ei saa.</p>
--	--	---

	<p>omavalitsuste eelarvetele; 3) omavalitsuste ja koolide täiendavat tööjõu- ning halduskoormust; 4) mõju koolitranspordi korraldusele ja KOV-ide vastavatele kordadele; 5) mõju erakoolide ja suuremat tuge vajavate õpilaste rahastamisele; 6) koosmõju KOV-ide tulubaasi muutmise eelnõuga; 7) rahvastikuregistrisse tegelikule elukohale mittevastavate kannete tegemise riski; 8) vajalikke muudatusi EHIS-es ja muudes andmevahetuslahendustes. Eelnõu kavandatud jõustumine 1. septembril 2027 ei jäta omavalitsustele piisavalt aega mõju hindamiseks, järgmise aasta eelarvete koostamiseks, kokkulepete läbirääkimiseks ega uute menetluste väljatöötamiseks. Eriti keeruline on olukord suure õpirändega piirkondades, kus üks omavalitsus peab sõlmima kokkuleppeid paljude teiste omavalitsustega. Omavalitsusüksuste eelarvete menetlemise periood on 2026. a lõpus ja 2027. aasta alguses, mil ei pruugi veel teada olla eelnõu rakendamisega seotud finantskohustuste kujunemist mõjutavad asjaolud. Sisuline omavalitsusüksuste vaheline läbirääkimine eeldab selgust nii algandemetes kui finantskohustustega seotud komponentides. Kui vastavad täpsustused lisatakse seaduse teksti või seletuskirja alles menetluse hilises faasis, jääb omavalitsustele kokkulepete sõlmimiseks liiga vähe aega. Juhime tähelepanu, et ELVL ei ole väljendanud arvamust jõustumise võimalikkusest 01.09.2027. Läbirääkimistel aprilli lõpus soovis ministeerium jõustada muudatused 01.01.2027. Sellest infost lähtuvalt kirjutasime</p>	
--	--	--

	<p>26.05.2026, et: Oleme arvamisel, et kõige varasem aeg muudatuste jõustumiseks võiks olla 01.09.2027, kuid arvestades lahendamist vajavaid küsimusi ja võimalike mõjusid osade KOVide suhtes, siis pakume, et KOVidele sobivad kavandatavad muudatused jõustuksid 01.09.2028. Teeme uuesti ettepaneku jõustada KOV-ide haridusülesannet ja tegevuskulude katmist puudutavad muudatused kõige varem 01.09.2028. Aga eelnevalt on vajalik täiendavalt viia läbi mõjude analüüs ning leida lahendused kokkuleppe mittesaavutamise olukorra jaoks, korrastada tegevuskulude arvestamise reegleid, arendada infosüsteemide andmevahetuse võimekust ning jõuda maakondlike või suuremate hariduspiirkondade või üleriigilise kokkuleppeni. Kokkuvõttes oleme nõus, et omavalitsuste autonoomia suurendamine arvlemise osas on õige suund, aga samas on oluline vaadata kolme olulise teema koosmõju: - arvlemise teema; toetuste viimine tulubaasi; üldkeskhariduse vastutus. Need teemad on omavahel läbi põimunud ning ühe teema osas tehtav otsus mõjutab ka teisi teemasid. Nende teemade koosmõjus kujundatavate lahenduste korral peavad riskid olema hinnatud ja maandamismeetmed kavandatud. Avalikkusele tuleb selgitada, kuidas kokkuleppevabadus ja vastutuse täpsustamine mõjutab õpilase seadusliku esindaja tegelikku valikuvõimalust kooli valikul. ELVL on valmis osalema koos ministeeriumite ja omavalitsuste esindajatega rakendatava, õigusselge ning rahaliselt prognoositava lahenduse väljatöötamises.</p>	
--	---	--

	Justiits- ja Digiministeerium	
	<p>1. Eelnõu seletuskirja mõjuanalüüs keskendub kohaliku omavalitsuse (KOV) üksuste vahelise tegevuskulude katmise süsteemi muutmisele, kuid ei käsitle sisuliselt või käsitleb väga piiratult teisi kavandatud muudatusi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - riigieksamite ja põhikooli lõpueksamite vaiete korra muutmine; - õpilasesinduse kaasamist puudutava regulatsiooni muutmine; - haridusliku erivajadusega õpilasi puudutava regulatsiooni muutmine; - erakooliseaduse muutmine. <p>Palume mõjuanalüüsi täiendada kõigi eelnõuga kavandatavate sisuliste muudatuste osas.</p>	Arvestatud osaliselt. Mõjude hindamise peatükki on seletuskirjas täiendatud.
	<p>Mõjuanalüüs ei käsitle mõju haridusteenuse piirkondlikule kättesaadavusele ega regionaalarengule. Analüüsis puudub hinnang näiteks sellele, kuidas mõjutab kavandatav muudatus piirkondade koolivõrku, õppurite liikumist, haridusteenuse kättesaadavust, kohalike omavalitsuste tulude ja kulude planeerimist, investeerimisotsuseid ning perede elukoha- ja koolivalikuid. Palume mõjuanalüüsi täiendada regionaalarengu mõjuvaldkonna osas ja kõigi peamiste sihtrühmade lõikes, seahulgas mõju:</p> <ul style="list-style-type: none"> - õpilastele ja nende peredele; - haridusliku erivajadusega õppuritele; - gümnaasiumiastmes õppijatele ja sissastujatele; - erineva geograafilise ja sotsiaalmajandusliku taustaga õppijatele; 	Arvestatud osaliselt. Mõjude hindamise peatükki on seletuskirjas täiendatud.

	<p>- piirkondlikele hariduskeskustele ja tõmbekeskustest koolipidajatele.</p> <p>Soovitame regionaalmõju analüüsimisel küsida abi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt, kellel on kasutada ka täiendavaid andmeallikaid hetkeolukorra kirjeldamiseks, sh teenuste kättesaadavuse kaardirakendus.</p>	
	<p>Mõjuanalüüs ei käsitle gümnaasiumiastme toimimisega seotud mõjusid. Muu hulgas on kajastamata olukord, kus gümnaasiumiastmes toimub vastuvõtt õppurite võrdse kandideerimisõiguse põhimõttel ja koolipidajal puudub võimalus õppureid elukoha järgi eristada. Samas võib väheneda õppurite päritoluumavalitsuste valmisolek või kohustus õppekohtade tegevuskulude katmises osaleda, kui kokkulepet ei saavutata. Ühtlasi puudub mõjuanalüüsis hinnang kavandatava mudeli mõju kohta gümnaasiumikohtade planeerimisele ja gümnaasiumivõrgu jätkusuutlikkusele. Palume mõjuanalüüsi selles osas täiendada, pöörates tähelepanu ka ebasoovitavatele mõjudele ja riskidele.</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Mõjude hindamise peatükki on seletuskirjas täiendatud.</p>
	<p>Mõjuanalüüs ei arvesta rakendusriske ja nende maandamise võimalusi. Käsitlemata on näiteks olukorrad, kus kohalike omavalitsuste vahel kokkulepet ei saavutata, seaduse vastuvõtmise ja jõustumise vaheline aeg ei ole rakendustegevusteks piisav, kujuneb erinev rakenduspraktika, suureneb vaidluste arv või väheneb koolivaliku kasutamise võimalus õppurite jaoks, sageneb elukoha osas valeandmete esitamine. Samuti ei kirjeldata seletuskirjas üleminekusätte</p>	<p>Arvestatud osaliselt. Mõjude hindamise peatükki on seletuskirjas täiendatud.</p>

	<p>rakendamisel keskse tähtsusega õppuri individuaalse hindamist selliselt, et tagada ühtne rakenduspraktika omavalitsustes. Palume mõjuanalüüsi täiendada rakendusriskide, nende mõju ning võimalike leevendusmeetmete käsitlemisega. Samuti palume täiendada 7. peatükis olevat rakendustegevuste ülevaadet, mis kataks erinevate osapoolte tegevusi muutatuse elluviimisel.</p>	
	<p>Halduskoormuse käsitlus ei vasta hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÕNTE) § 1 lg-st 4¹ tulenevatele nõuetele. Halduskoormuse all peame silmas regulatsioonidest tingitud mõju haldusväliste isikutele – inimestele ja ettevõtetele, mitte mõju avaliku sektori töökoormusele ja töökorraldusele, nagu kirjeldab mõjuanalüüsi osa „Mõju halduskoormusele“. Analüüsis puudub ka koondhinnang halduskoormuse muutumise kohta koos mõju tasakaalustavate meetmete kirjeldusega. Palume mõjuanalüüsi täiendada nõuetele vastava halduskoormuse analüüsiga, mille ettevalmistamisel saab toetuda halduskoormuse tasakaalustamise juhendile.</p>	<p>Arvestatud. Halduskoormuse käsitlust on seletuskirja punktis 1.3. muudetud ja viidud kooskõlla HÕNTE § 1 lõikega 4¹</p>
	<p>Seletuskirjas on väljatöötamiskavatsuse (VTK) ettevalmistamise katkestamist põhjendatud eelnõu kiireloomulisusega HÕNTE § 1 lg 2 p 1 tähenduses. Samas ei selgu seletuskirjast, millised asjaolud tingisid põhjendatud kiireloomulisuse olukorras, kus eelnõu keskne probleem tugineb juba 2017. aastal tehtud Riigikohtu lahendile ning eelnõu peamised sätted on</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirjas olevat teksti eelnõu kiireloomulisuse osas on muudetud.</p>

	<p>kavandatud jõustuma alles 1. septembril 2027. Justiits- ja Digiministeerium on seisukohal, et VTK koostamine olnuks antud eelnõu puhul vajalik ning viivitust ei saa pidada asjakohaseks põhjenduseks sellest loobumisel. Palume täiendada seletuskirja selgitusega, kuidas VTK koostamata jätmisest hoolimata tagati alternatiivide võrdlemine, peamiste sihtrühmade ja mõjude kaardistamine ning huvirühmade sisendi kogumine eelnõu ettevalmistamise käigus</p>	
	<p>Eelnõu seletuskirja (lk 1) kohaselt muudetakse PGS-i eesmärgiga kõrvaldada RKPJKo1 5-17-8/8 otsuses käsitletud põhiseaduslik probleem. Selleks kaotatakse KOV üksuse automaatne seadusjärgne kohustus osaleda teise KOV-i munitsipaalkooli tegevuskulude katmises ning tegevuskulude katmises osalemine seotakse elujärgse KOV-i enda haridusülesande täitmisega. Keskne muudatus on siinkohal PGS § 83 lg 1 muutmine (eelnõu § 1 p 7). Toome järgnevalt välja kehtiva sätte ning seejärel eelnõukohase sätte. Kehtiv PGS § 83 lg 1: "(1) Munitsipaalkooli tegevuskulude katmises osalevad täies ulatuses teised vallad või linnad proportsionaalselt selles koolis õppivate õpilaste arvuga, kelle rahvastikuregistri järgne elukoht asub nende valdade või linnade haldusterritooriumil." Eelnõukohane PGS § 83 lg 1: "(1) Kui vald või linn täidab käesoleva seaduse § 7 lõikest 2 või § 71 lõikest 2 tulenevat ülesannet teise valla või linna munitsipaalkooli kaudu, lepatakse teise valla või linnaga kokku tegevuskulu suurus õpilase kohta ning selle katmises osalemise kord." Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus 2 Kehtiva sätte kohaselt peaks KOV A maksma KOV B</p>	<p>Mitte arvestatud. Selgitame.</p> <p>Riigikohtu otsus ei nõua, et senine KOVide vaheline automaatne rahastamiskohustus säiliks ja riik selle kinni maksaks. Riigikohtu otsuse järgi oli probleem oli selles, et KOV pidi rahastama teise KOVi kooli ka siis, kui ta oli ise oma elanikule nõuetekohase õppimisvõimaluse taganud. Selline kohustus on riiklik ülesanne.</p> <p>Eelnõu lahendab probleemi kohustuse tekkimise alust muutes, lähtudes omavalitsuse ülesande täitmise viisist. Tegevuskulude katmise kohustus seotakse sellega, kas elukohajärgne KOV täidab enda haridusülesannet teise KOVi munitsipaalkooli kaudu. Tegevuskulude katmises osalemise kohustus ei tule enam üksnes asjaolust, et tema elanik õpib teise KOVi munitsipaalkoolis.</p> <p>KOV maksab edaspidi üksnes siis, kui teise KOVi kooli kasutamine on tema enda haridusülesande täitmise viis.</p> <p>Seadusandja võib kõrvaldada tuvastatud põhiseadusliku probleemi ka kohustuse tekkimise aluseid muutes. See Riigikohtu seisukoht ei välista kavandatavat muudatust, vaid toetab vajadust eristada elukohajärgse KOVi enda haridusülesande täitmist olukorrast, kus õpilane õpib teise KOVi koolis pelgalt koolivaliku alusel.</p>

<p>tegevuskulusid juhul, kui seal õpib õpilane, kelle rahvastikuregistri järgne elukoht on KOV A territooriumil (maksmine proportsionaalselt koolis õppivate õpilaste arvuga). Eelnõukohase sätte kohaselt peavad KOV A ja KOV B kokku leppima sellise summa suuruse ja maksmise korra. Selline süsteem ei pruugi meie hinnangul lahendada probleemi, mille lahendamine on käesoleva eelnõu keskne eesmärk. Viidatud Riigikohtu lahendis on algse õigusliku probleemina kirjeldatud olukorda, kus Eesti Vabariik ei ole kehtestanud regulatsiooni, mis tagaks PGS § 83 lõikes 1 sätestatud kohustuse täitmise riigieelarvest. See on olnud KOV üksuse kohtusse pöördumise põhjus (RKPJKo 5-17-8/8, p 2). Riigikohus on välja toonud kõnealuse Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) sättena § 154 lg 2, mille kohaselt võib kohalikule omavalitsusele kohustusi panna ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. Teise lause kohaselt kaetakse kohalikule omavalitsusele pandud riiklike kohustustega seotud kulud riigieelarvest (vt ka RKPJKo 5-17-8/8, p-d 53 ja 54). Seega on Riigikohus jõudnud küsimuseni, kas selline kohustus, mis kohustab KOV A üksust osalema KOV B üksuse kooli tegevuskulude katmises, kui selles õpib mõni KOV A elanik, on riiklik kohustus PS § 154 lg 2 mõistes (vt ka RKPJKo 5-17-8/8, p 55). Riigikohus on jõudnud järelduseni, et kui seadusandja on otsustanud, et teiste KOV üksuste munitsipaalüldhariduskooli rahastamisel osalemise kohustus on KOV-il ka selliste õpilaste puhul, kellele on tagatud võimalus saada haridust nende elukohaks oleva omavalitsusüksuse koolis, on tegemist KOV-idele pandud kohustusega. Sellisel juhul tuleb olemuslikult</p>	<p>Seadusandja on sisustanud KOVi ülesannet kohustusena tagada põhihariduse ja üldkeskhariduse omandamise võimalus eelkõige oma munitsipaalkooli kaudu.</p> <p>Riigikohus selgitas otsuse punktis 63, et oma elaniku teise KOVi munitsipaalkoolis õppimise rahastamine on KOVi põhiseadusest tulenev vältimatu kohustus juhul, kui KOV ei ole loonud oma elanikule võimalust omandada haridust enda munitsipaalkoolis või ei ole taganud pakutava hariduse vastavust õpilase hariduslikule erivajadusele. Otsuse punktis 67 leidis riigikohus, et kui seadusandja kohustab KOVi rahastama teise KOVi munitsipaalkoolis õppimist ka nende õpilaste puhul, kellele on elukohajärgne KOV õppimisvõimaluse ise taganud, tuleb sellist kohustust käsitada riikliku ülesandena PS § 154 lõike 2 tähenduses. Meie hinnangul ei ole põhjendatud JDMi järeldus, et KOVi eelarvest toimuv teise munitsipaalkooli rahastamine tähendab jätkuvalt Riigikohtu tuvastatud põhiseadusliku probleemi olemasolu. Me ei pea põhjendatuks täiendada kavandatavat PGS § 83 lõiget 1 riigieelarvelise rahastamise nõudega.</p>
---	---

	<p>seda pidada riiklikuks kohustuseks (RKPJKo 5-17-8/8, p 67). Kohaliku omavalitsuse enda kohustust tuleks sisustada sellisel, et oma elaniku teise omavalitsusüksuse munitsipaalkoolis õppimise rahastamine on KOV üksuse vältimatuks põhiseadusest tulenevaks kohustuseks üksnes juhul, kui omavalitsusüksus ei ole loonud oma rahvastikuregistri järgsele elanikule võimalust omandada haridust enda munitsipaalkoolis (RKPJKo 5-17-8/8, p 63). Sellest saab järeldada, et olukorras, kus KOV A on loonud võimalused õppetööks enda üksuses, kuid tema elanik õpib siiski KOV-is B, siis KOV B tegevuskulude katmises osalemine on käsitatav riikliku kohustusena, mis peab rahastatud olema riigieelarvest (PS § 154 lg 2). Eelnõukohane lahendus ei näe aga ette, et rahastamine toimuks riigieelarvest, vaid et KOV üksused peavad omavahel kokku leppima maksesumma ja tasumise korra. See tähendab, et rahastamine toimub ikkagi KOV eelarvest. Seega ei pruugi meie hinnangul lahendatud olla Riigikohtu poolt 2017. aastal tõstatatud probleem (vt eeltoodu), mis on samas olnud eelnõu koostaja peamine eesmärk. Riigikohus on asjas 5-17-8/8 jõudnud resolutsioonini (resolutsiooni p 2), mille kohaselt tunnistatakse põhiseadusvastaseks selliste õigustloovate aktide andmata jätmine, mis sätestaksid KOV üksusele PGS § 83 lg 1 alusel pandud kohustuse rahastamise riigieelarvest. See tähendab, et põhiseadusvastaseks tuleb pidada seadusmuudatust, mis ei võimalda nimetatud kohustust rahastada riigieelarvest. Kuivõrd käesoleva eelnõuga sellist võimalust ette nähtud ei ole, ei pruugi meie hinnangul tegemist olla põhiseadusega kooskõlas oleva</p>	
--	---	--

	lahendusega. Palume eelnõu koostajal täiendada regulatsiooni sättega, milles nähakse ette PGS § 83 lg 1 kohase kohustuse rahastamine riigieelarvest.	
	<p>Lisaks jääb eelnõus arvestamata PGS § 83 lõike 2 tähendus. Kehtiva õiguse kohaselt lähtutakse munitsipaalkooli tegevuskulude katmisel PGS §-st 83 üksnes juhul, kui vallad või linnad ei ole omavahel kokku leppinud teisiti. Seega on kehtiv regulatsioon juba praegu dispositiivne: omavalitsusüksustel on võimalik kokku leppida seadusest erinevas tegevuskulude katmise korras või summas. Kehtiva § 83 lõike 1 roll on seetõttu eelkõige sätestada vaikimisi kohaldatav reegel olukorraks, kus omavalitsusüksuste vaheline kokkulepe puudub. Selline lahendus on õiguslikult loogiline ja süsteemne, sest see tagab regulatsiooni kohaldatavuse ka kokkuleppe mittesaavutamise korral. Eelnõukohane sõnastus seevastu näib eeldavat, et pooled peavad igal juhul kokkuleppe saavutama. Selline konstruktsioon on probleemne, kuna tekitab küsimuse, milline õiguslik tagajärg saabub juhul, kui omavalitsusüksused kokkuleppele ei jõua, kuigi seadus näib neid selleks kohustavat. Seadus ei saa tõhusalt asendada pooltevahelist kokkulepet pelgalt 3 et kokkuleppimise kohustusega, kui samal ajal puudub selge norm, mida kohaldada kokkuleppe puudumise korral. Seetõttu palume korrektsuse huvides säilitada või kujundada regulatsioon selliselt, seaduses oleks ette nähtud vaikimisi kohaldatav kord juhuks, kui omavalitsusüksused ei ole teisiti kokku leppinud.</p>	<p>Selgitame. Kehtiva § 83 lõike 2 tähendust on eelnõus arvestatud ja sellest loobumine on reformi teadlik osa, mitte tähelepanuta jäänud küsimus. Kehtiv § 83 lg 2 lubab KOVidel kokku leppida teisiti, kuid kokkuleppe puudumisel rakendub § 83 lg 1 automaatne seadusjärgne maksekohustus. Ka Riigikohus käsitles § 83 lg 2 just selliselt. Ehk et lõikes 2 sätestatud kokkuleppe puudumisel tekib elukohajärgsel KOVi automaatne kohustus osaleda teise KOVi munitsipaalkooli tegevuskulude katmises üksnes seetõttu, et tema elanik selles koolis õpib. Just sellise kohustusega seotud probleemi kõrvaldamine on eelnõu eesmärk.</p> <p>Kavandatav regulatsioon lähtub teistsugusest põhimõttest. Eelnõu PGS § 7 lõike 2 ja § 7¹ lõike 2 kohaselt saab KOV täita oma haridusülesannet teise KOVi munitsipaalkooli kaudu nende omavahelisel kokkuleppel. Kui KOVid lepivad kokku ülesande sellises täitmise viisis, tuleb neil § 83 alusel kokku leppida ka tegevuskulu suuruses õpilase kohta ja selle katmises osalemise korras.</p> <p>PGS § 98 lõige 2 näeb ette eraldi üleminekuregulatsiooni. Selle kohaselt loetakse elukohajärgne KOV oma ülesannet senise teise KOVi munitsipaalkooli kaudu täitvaks, kui ta ei ole hinnanud ja tuvastanud, et tagab õpilasele nõuetekohase ning tegelikult kättesaadava õppimisvõimaluse oma munitsipaalkoolis. Sellisel juhul kohaldub tegevuskulude katmisele samuti § 83. Kokkuleppe puudumine ei vabasta KOVi sellisel juhul seadusest tulenevast kohustusest tegevuskulude katmises osaleda. Seega vaidlus võib tekkida tegevuskulu suuruse üle.</p> <p>Kui § 98 lõike 2 puhul seadusest tuleneva tegevuskulude katmise kohustuse täitmise tingimustes kokkulepet ei saavutata, on KOVidel võimalik lahendada tekkinud avalik-õiguslik vaidlus halduskohtus.</p>

	<p>Eelnõu § 1 punkt 1 – kokkuleppe sõlmimine ja tegevuskulu arvestamine eeldab vähemalt õpilase, elukoha, kooli, õppeastme ja õppimise aja kohta andmete vahetamist. Eelnõu reguleerib rahalist kokkulepet, kuid mitte selle aluseks olevat andmevahetust. Palume eelnõu selles osas täiendada.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud on täiendatud PGS § 83 lõigetega 1¹–1³, millega sätestatakse KOVide õigus saada, kasutada ja vahetada tegevuskulude katmise korraldamiseks vajalikke andmeid. Seaduses määratakse kindlaks töödeldavad andmed, sealhulgas õpilase isiku-, elukoha-, kooli-, õppeastme- ja õppimise perioodi andmed, nende töötlemise eesmärk, andmeallikad ning säilitamise tähtaeg.</p> <p>Andmed saadakse Eesti hariduse infosüsteemist, rahvastikuregistrist ja teiselt KOVilt. Muudatus ei näe ette uue andmekogu loomist, vaid sätestab olemasolevate andmete töötlemise õigusliku aluse.</p>
	<p>Eelnõu § 1 punkt 4 kohaselt tuleb vaie esitada kümne tööpäeva jooksul arvates päevast, mil eksamitulemus tehti eksami sooritajale testide andmekogu kaudu kättesaadavaks. Vaadates testide andmekogu põhimäärust, siis selle kohaselt töödeldakse andmekogus isikuandmeid, aga ei seaduse ega põhimääruse tasandil ei ole välja toodud, milliseid isikuandmeid töödeldakse. Palume PGS § 32 täiendada töödeldavate isikuandmete kategooriatega, samuti palume põhimäärusega sätestada täpsed andmekategooriad. Lisaks ei ole kehtivas seaduses sätestatud isikuandmete säilitamise tähtaegu, palume ka selles osas eelnõu täiendada. Ühtlasi palume seletuskirjas selgitada, kuidas eksamitulemuste kättesaadavaks tegemise hetk tõendatakse, kui sooritajat sellest teavitatakse. Rakendusakti muutmisel tuleks sätestada vähemalt kättesaadavaks tegemise logimine ning tõrke korral tähtaja ennistamise alused ja kord.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud on täiendatud PGS § 32 lõigetega 3¹ ja 3², milles sätestatakse testide andmekogus töödeldavate isikuandmete kategooriad ja nende säilitamise tähtajad. Andmete täpsem koosseis ja töötlemise kord täpsustatakse testide andmekogu põhimääruses. Seletuskirja on täiendatud selgitusega, et vaide esitamise tähtaja alguse tõendamiseks registreeritakse testide andmekogus eksamitulemuse sooritajale kättesaadavaks tegemise kuupäev ja kellaaeg ning säilitatakse vastavad logiandmed. Eksamitulemuse kättesaadavaks tegemisest teavitamise ja selle logimise korda täpsustatakse testide andmekogu põhimääruses. Kui vaide esitamise tähtaega ei ole võimalik järgida andmekogu tehnilise tõrke või muu mõjuva põhjuse tõttu, kohaldatakse tähtaja ennistamisele haldusmenetluse seaduses sätestatud korda.</p>
	<p>Eelnõu § 1 punkt 9 – palume eelnõu täiendada, tuues välja, milliseid isikuandmeid õppimisvõimaluse nõuetekohasuse ja tegeliku kättesaadavuse hindamisel</p>	<p>Selgitame. PGS § 98 lõigete 2 ja 3 alusel toimuv õppimisvõimaluse nõuetekohasuse ja tegeliku kättesaadavuse hindamine on seotud elukohajärgse KOVi seadusest tuleneva haridusülesande täitmisega.</p>

	<p>töödeldakse ning kui kaua neid säilitatakse. Lisaks palume seletuskirjas selgitada, kus neid andmeid töödeldakse.</p>	<p>HMS § 7 lõige 5 lubab haldusorganil töödelda haldusmenetluses otsustamiseks vajalikke isikuandmeid. Koostoimes PGS § 7 lõikega 2 ja kavandatava § 98 lõigetega 2 ja 3 võimaldab see KOVi töödelda konkreetse õpilase õppimisvõimaluse hindamiseks vajalikke andmeid. Need võivad hõlmata õpilase elukoha- ja kooliandmeid, koolitee tingimusi, vajaliku õppe ja toe korraldamise võimalusi ning koolivahetuse mõju hindamiseks vajalikku teavet. Andmeid võib töödelda üksnes hindamise eesmärgi saavutamiseks vajalikus ulatuses, järgides isikuandmete kaitse nõudeid. Hindamine dokumenteeritakse elukohajärgse KOVi asjaajamis- või dokumendihalduses. Hindamise käigus loodud ja saadud teabe säilitustähtajad, hoiukohad ning juurdepääsutingimused määrab KOV kindlaks Vabariigi Valitsuse määruse „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“ § 12 kohaselt.</p>
	<p>Seletuskirjas (lk 6) on selgitatud, et teoreetiliselt võib muudatus suurendada riski, et isik esitab rahvastikuregistrisse elukohaandmed KOV-i kohta, kus ta tegelikult ei ela, eesmärgiga saada selle KOV-i haridusteenust või mõjutada elukohajärgse kooli määramist. Seda riski maandab rahvastikuregistri andmete õigsuse nõue ja KOV-i võimalus kontrollida elukohaandmete tegelikkusele vastavust. Palume selgitada, kuidas ja millisel õiguslikul alusel selline kontroll toimub. Kui vastav õiguslik alus on puudulik või puudu, siis palume eelnõuga ette näha selge õiguslik alus. Isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) kohaselt peab liikmesriik konsulteerima järelevalveasutusega (Andmekaitse Inspeksioon (AKI)), kui koostamisel on riigi parlamendis vastu võetava õigusakti eelnõu või sellisel õigusaktil põhinev rakendusakt, mis seondub isikuandmete töötlemisega</p>	<p>Selgitame. Seletuskirja täiendatud. Rahvastikuregistrisse kantud elukohaandmete õigsuse kontrollimiseks on kehtivas õiguses olemas õiguslik alus. RRS § 65 sätestab elukohaandmete rahvastikuregistrisse kandmise põhimõtted ning § 68 paneb isikule kohustuse tagada enda ja oma alaealiste laste elukohaandmete õigsus. Riigikohus on 09.12.2019 otsuses nr 5-18-7/8 (p 137) selgitanud rahvastikuregistri andmete usaldusväärsuse ja õigsuse tähtsust avalik-õiguslike ülesannete täitmisel. Elukohaandmete kontrollimise õiguslikke aluseid on Riigikohus selgitanud 26.02.2025 otsuses nr 5-24-29/14 (p-d 55–58 ja 60). Riigikohus leidis, et KOVi on õigus ja põhjendatud kahtluse korral kohustus kontrollida rahvastikuregistrisse kantud elukohaandmete õigsust ka pärast registrikande tegemist. Selleks võib KOV uuendada elukohaandmete registrisse kandmise menetluse ning koguda HMS § 38 lõikes 2 nimetatud tõendeid.</p>

	<p>(vt IKÜM art 36 lg 4). Tavaliselt on selle kohustuse täitmiseks AKI kaasatud eelnõu esimese kooskõlastusringi raames arvamuse küsimise näol. Vastavalt üldmääruse artiklile 52 tegutseb AKI üldmäärusega kooskõlas antud ülesannete täitmisel ja volituste kasutamisel täiesti sõltumatult. Seetõttu ei ole Justiits- ja Digiministeeriumil võimalik kohustada AKI-t andma oma sisendit valitsemisala ühtse seisukoha kujundamiseks. Palume esitada eelnõu arvamuse andmiseks ka Andmekaitse Inspeksioonile.</p>	<p>Seega ei pea me vajalikuks lisada PGS-i eraldi elukohaandmete kontrollimise volitusnormi.</p>
	<p>Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.</p>	<p>Arvestatud. Eelnõud ja seletuskirja täiendatud.</p>